

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro tertio Decretalium, In Quo De Obligationibus, Beneficiis, Aliisque Juribus Clericorum saecularium, & Regularium agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1676

Titulus XIII. De Rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98275](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98275)

moti preuentur, quod aliqui etiam extendunt, ad eum, qui promotus est ad Abbatiam, *Azor. c. l. q. 2. Garc. cit. c. 5. n. 110. & 112.* Quarto, per professionem expressam, vel tacitam Religionis, *Azor. c. l. q. 3.* ubi addit, quod sicut ante professionem emissam non vacant Beneficia, ita nec pensio extinguitur, *Garc. c. l. n. 114.* Quinto, si pensionarius miles factus sit, & monitus militiam non deserat, tunc sicut Beneficium, ita & pensionem Ecclesiasticam amittit, quia privilegio Clericorum privatur, *Azor. c. l. q. 4. Barb. lib. 3. Jur. Eccles. c. 1. n. 50.* Sexto, si pensionarius in perpetuum pensionem remisit, etiam absque Papæ consensu, illa extinguitur; quia licet Clericus Beneficium dimittere nequeat, propriâ auctoritate, sine Superioris consensu, potest tamen pensionem: Ratio disparitatis est, quia cum Beneficium dimittitur, vacat, quod cedere potest in damnum Ecclesiæ: at verò cum pensio dimittitur, non vacat: sed extinguitur, quod Beneficio & Ecclesiæ potius prodest, quam nocet, quia Beneficium liberatur ab onere & servitute, quâ tenebatur. Deinde cum pensio constituatur in commodum pensionarij, potest is suo commodo & juri renunciare, *Azor. cit. c. 10. q. 6.* Septimò, si pensionarius obtineat Beneficium, in quo fuerat ei pensio reservata, tunc cessat jus percipiendi fructus ex alieno Beneficio, in quo jure sita est pensio, sicut cessat

ususfructus acquisitâ rei proprietate. Hoc autem procedit solum, si jure obtineat Beneficium, in quo sita est pensio ipsi assignata, tunc enim pensio omnino extinguitur, ita, ut si postea Beneficium illud dimittat, pensio semel extincta, non reviviscat, nisi per Superiorem denuò conferatur. Si verò pensionarius Beneficium, in quo sita est pensio, obtinuit solum de facto, non de jure, ideoque illud dimittere cogatur, quia alius, lite ei intentatâ, illud obtinuit, & quasi evicit, tunc potest pensionem exigere ex Beneficio illo ab eo Beneficiario, uti prius exigebat; quia pensio interea tantum sopita fuit, non extincta, ac proinde etiam Beneficium illud, in quo erat ei pensio reservata, pensionario ablatum fuit, non tamen aufertur ei jus iterum petendi pensionem à Beneficij possessore, sicuti simile jus habet usufructuarius, ut colligitur ex *l. Dominus; ff. de usufruct. Azor. cit. c. 10. q. 7. Palao cit. punct. 11. §. 10. num. 13.* Caterum pensio alicui reservata in Beneficio non statim extinguitur per affectationem alterius Beneficij, quia pensio simul cum Beneficio obtineri potest, cum Canones id non prohibeant, neque enim pensio est Beneficium Ecclesiasticum, *Azor. c. l. q. 8.* Plures quæstiones de pensionibus Ecclesiasticis videri possunt apud *Azor. p. 2. lib. 8. c. 5.* & pluribus seqq.

TITVLVS XIII.

DE REBUS ECCLESIAE ALIENANDIS, VEL NON.

Dictum est Titulis præcedentibus, num alienatio rerum Ecclesiasticarum fieri possit à Capitulo, Sede vacante, & an à Prælato, cum consensu Capituli, vel sine consensu illius: idcirco nunc subjicitur hic Titulus, in quo universim & exactius tractatur de prohibita rerum alienatione. Extat hic Titulus etiam in Sexto, Clementinis, & Extravagantibus communibus.

SECTIO I.

DE RERUM ECCLESIASTICARUM alienatione, & rebus, quæ alienari possunt.

§. I.

Quanam alienatio rerum Ecclesiasticarum Jure Canonico sit prohibita, & quæ hîc intelligantur nomine Ecclesiæ?

I.

Remittendum in primis, quod nomen alienationis in Jure dupliciter accipitur, ut notat *Molin. tract. 2. de Justit. dis. 465.* & *Azor. p. 2. Institut. lib. 9. cap. 1. q. 2.* Primò, stricte pro eo tantum actu, per quem dominium directum rei traditur in alterum

transfertur, cujusmodi est venditio, donatio, permutatio, &c. ut constat ex *l. 1. C. de fund. dotal. & ex l. Alienum; 61. in princ. ff. de V. S.* ubi dicitur, alienatum non proprie dicitur, quod adhuc in dominio venditoris manet: & ex *l. 1. C. de jure emphyteut.* ubi dicitur, contractum emphyteuticum alienationis nomine non contineri, quia ut *Gl. ibid. air. P. Alienationis*, dominium directum rei emphyteuticæ remanet penes dominum, cum tamen alienatio sit actus, per quem dominium in alterum transfertur. Secundò, sumitur alienatio latissime, pro omni eo actu, per quem dominium directum, vel etiam utile tantum, retento directo, aut aliud jus in re transfertur, ac proinde qui sic alienare prohibetur rem aliquam, eam nec in feudum concedere potest, nec in emphyteusim, neque locare ad longum tempus, neque etiam tradere in pignus, aut hypothecam, saltem specialem; quia res ita obligata obnoxia manet alienationis periculo, cum per pignus facile perveniri possit ad alienationem, ut inde satisfaciat creditor, si aliud non sit aut superpet, unde debitum solvatur. Imò neque servitutem, sive realem, sive etiam personalem, videlicet usumfructum, constituere quis potest in re alienari prohibita, prout

Et 3

hæc

hæc omnia expresse habentur, in l. fin. C. de reb. alien. vel non alien. ubi subjungitur, eum, qui sic alienare prohibetur, siue lege, siue testatoris voluntate, siue pacto, nihil prædictorum facere posse, nisi is, qui alienationem interdixit, aliquid tale fieri permiserit.

II. Assertio 1. In hac materia prohibita alienationis rerum Ecclesiasticarum, quippe Ecclesiis valde favorabili, nomen istud latissime accipitur, ut constat ex c. Nulli; §. h. t. ubi sic statuitur: Nulli (scilicet Clerico, siue majori, siue minori, seu inferiori, & multo minus Laico, Hostiens. hic V. Nulli) liceat alienare rem immobilem Ecclesiæ suæ, siue agrum, siue rusticum mancipium, neque specialis hypotheca titulo obligare: nomine autem alienationis continetur conditio (aliqui legunt conductio) donatio, venditio, permutatio, & emphyteuticus contractus perpetuus. Quare omnes Sacerdotes ab ejusmodi alienatione abstinere debent, alioquin penas timere possunt, quas Leonis Imperatoris Constitutio comminatur, quæ extrat in l. jubemus; 14. §. Oeconomus C. de SS. Eccles. & refertur etiam in Authent. de non alienandis rebus Ecclesiæ Collat. 2. §. Quia verò Leonis, de quibus infra. Est autem hoc c. desumptum ex Concilio apud Sylvanensem. Ratio Constitutionis est, quia Prælati & Rectores Ecclesiarum, & multo magis inferiores Clerici non sunt domini, sed dispensatores tantum, seu administratores rerum & bonorum Ecclesiasticorum, c. 2. de donat. ideoque potestatem absolutam illas alienandi non habent, nisi in casibus à SS. Canonibus ipsis permissis, de quibus infra. Occasio autem hujus decreti prohibitorij erat; quia Prælati Ecclesiarum, alique Clerici frequenter alienabant bona Ecclesiarum in damnum earundem, ut notat Gl. hic in casu, & Abb.

III. Ubi pro intellectu hujus cap. Notandum primò. Per mancipium rusticum hic intelligitur, quod excolendo agro est destinatum, & adscriptum; nam talis servus rusticus deputatus ad culturam agri seu prædij quodammodo illi adherere, ejusque pars esse videtur, ideoque inter bona immobilia computatur, Hostiens. hic V. Rusticum; & Abb. n. 2.

Notandum secundo. Non tantum res immobilis Ecclesiæ alienari non potest, ita, ut dominium rei transferatur: sed nec specialis hypotheca titulo obligari, licet dominium directum & utile penes Ecclesiam remaneat, ut patet ex hoc cap. an autem titulo generalis hypothecæ possit obligari, infra dicetur.

Notandum tertio. Nomine alienationis hic continetur conditio, donatio, venditio, permutatio, & emphyteusis perpetua, ut habetur in hoc cap. Quid autem per conditionem hoc loco intelligatur, dubium est? Aliqui per illam intelligunt conditionem Testamenti, nam assignatio seu dispositio, quæ fit in Testamento, dici potest alienatio; ut tradit Bartol. in Authent. res, quæ subjacent C. Communia de legat. num. 5. Alij verò probabilius intelligunt concessionem sub conditione, quando res immobilis, videlicet prædium transfertur sub conditione, Gl. hic V. Alienationes, vel quando fit tributarium, quia sub conditione tale prædium cadit in commissum, si tributum non solvatur, Innocent. hic V. Conditionem, Hostiens. V. eod. & Joan. Andr. n. 2. Alij, sed male legunt, condu-

ctio; non enim omnis conductio est prohibita, imò permilla, ut infra dicitur. Alij denique legunt conductio, sed omnino vitiosè; nam in auditum est, nomine alienationis contineri conditionem; quippe quæ est actio, per quam aliquis jus suum prosequitur in judicio, Zafius in Comment. hic n. 2. Per emphyteusim verò perpetuam hoc loco intelligitur, quæ fit ad 30. annos, Abb. hic n. 4. vel ad vitam conductio, seu emphyteuta, vel quamdiu solvitur pensio seu Canon, Innocent. hic V. Perpetuum, & Hostiens. vel si locatio, seu concessio fiat ultra tertiam generationem, Hostiens. hic V. Eodem. sed de hoc infra Tit. 9.

IV. Assertio 2. Sicut alienationis nomen in materia ista Ecclesiis favorabili latissime accipitur, ita etiam nomen Ecclesiæ extenditur ad omnem locum pium, auctoritate Episcopi constitutum; ita, ut res ejus alienari non possint, sine requisita juris solemnitate; nam Constitutio Imperat. Leonis in l. jubemus; C. de SS. Eccles. de non alienandis rebus Ecclesiæ, postea extensa est ad omnem locum pium in Authent. Hoc jus porrectum C. eodem & refertur in c. 2. caus. 10. q. 2. eaque in c. Nulli; h. t. fuit approbata, ac veluti canonizata, ut notat Abb. ibid. nu. ult. quemadmodum etiam Beneficium restitutionis in integrum Ecclesiis concessum, ratione læsionis, extenditur ad Xenodochia, & alia loca pia, si auctoritate Episcopali constituta sint, quæ in hujusmodi æquiparantur a jure Ecclesiis, arg. c. Requisisti; 15. §. Secus autem; de Testam. Abb. c. l. Laym. lib. 3. tract. 4. c. 10. n. 1.

V. Ex dictis inferitur primò, etsi prohibitum sit, res Ecclesiasticas subijcere hypothecæ speciali, non tamen prohibita est constitutio hypothecæ generalis, ac proinde Prælati ad firmandum contractum legitime institutum, bona Ecclesiæ obligare potest sub hypothecâ generali, etiam absque consensu Superioris, vel alia solemnitate Canonica, ut colligitur ex cit. c. Nulli; per sensum contrarium, eo ipso enim, quod ibi prohibetur solum hypothecæ specialis in rebus Ecclesiasticis, permilla censetur hypothecæ generalis; Joan. Andr. ibid. n. 1. & Abb. n. 3. Covarr. l. 2. var. resol. c. 16. n. 7. Molin. tract. 2. dis. 466. n. 1. Redoanus tract. de reb. Eccl. non alien. q. 2. c. 6. n. 1. & 12. Laym. cit. c. 10. n. 2. Ratio disparitatis est, quia per hypothecam generalem non ita facile deveniri potest ad alienationem, seu venditionem rei generaliter solum obligatâ, seu oppignoratâ, quam per hypothecam specialem, per quam plus juris in rem transfertur in creditorem, cum periculo eam alienandi. Licet autem generalis hypotheca non sit prohibita, non tamen est simpliciter permilla, absque justa causa, Redoan. cit. n. 12. & 13. ubi n. 16. addit, aliam rationem, cur prohibita sit hypotheca specialis, non autem generalis; quia per illam magis præjudicatur, eam acquiratur jus in re: per generalem verò minus, quia acquiritur jus ad rem tantum. Addit Covarr. cit. c. 16. n. 7. quod in materia stricta, seu odiosa, appellatione alienationis non comprehenditur hypotheca aut pignus, quia per illam non transfertur dominium, ideoque propriè alienatio dici non potest. Excipi debet, nisi pignus sit constitutum pro tanta quantitate, ut non sit spes facile illud redimendum fore, ideoque probabiliter periculo alienationis, seu distractionis exponatur; quia prohibito actu aliquo, censetur etiam prohibitum omne illud, per quod pervenitur ad actum illum

illum, ut ex Redoano cit. c. 6. n. 3. & 4. m. 10. & 11. tradit Laym. cit. c. 10. n. 2.

VI. Inferitur secundò. Nomine alienationis in hac materia quoque comprehenditur translatio bonorum vel reddituum unius Ecclesiæ particularis ad aliam Ecclesiæ. Quare Episcopus, vel alius simili jurisdictione præditus, non potest res & jura unius Ecclesiæ pro suo arbitratu transferre ad aliam Ecclesiæ, prout constat ex c. Ecclesiæ; 43. caus. 16. q. 1. & ex c. Non licet; 1. h. t. quod est desumptum ex Concilio Lugdunensi IV. ubi statuitur: Non licet Episcopo, vel Abbati (qui quasi Episcopalem jurisdictionem in Ecclesiis pleno jure sibi subiectis obtinet, Abb. hic n. 3.) terram, v. g. agrum vel prædium unius Ecclesiæ auferre, & dare alteri, quamvis ambæ ipsius potestati sint subiectæ: potest tamen terras, sive bona earum, cum utriusque partibus consensu, commutare. Ratio est, quia ejusmodi translatio est veræ alienationis species, quæ est interdicta Prælati Ecclesiæ. Verum ex justa causa, sive videlicet una Ecclesiæ abundet redditibus & bonis, alia vero indigeat, non prohibetur Episcopus translationem ejusmodi instituere, arg. c. 3. de Ecclesiæ edific. & docet Gl. in cit. c. 1. V. Ad aliam; h. t. inc. 1. V. Tenues; & ibi Franc. n. 5. eod. in 6. arg. ejusd. c. Requiritur tamen, ut Capituli consensus interveniat, arg. c. Tua; 8. de his, quæ sunt à Prælat. & c. imò & Patroni, si Ecclesiæ sit patronata. Ratio est, quia si necessitas talem translationem fieri postulet, nemini sit injuria, quia Ecclesiæ particulares sunt membra unius Ecclesiæ universalis, ideòque sibi invicem subvenire debent, sicut membra unius corporis, Abb. hic n. 5. & Laym. in dis. Canon. de rer. Ecclesiæ alien. Thesis 4. Verum tamen prius provideri debent ex cujusque Ecclesiæ redditibus necessaria Rectori, & Ministris ejus, atque Ecclesiæ Fabricæ, c. pen. de his, quæ sunt à Prælat. Abb. c. l. & Laym. Præterea non potest Episcopus permutare jura, & bona Ecclesiarum sibi subiectarum inter se, sine consensu Clericorum utriusque Ecclesiæ, ut constat ex cit. c. 1. h. t. & Abb. ibid. n. 4. ex quo inferitur, quod Canonici non possunt commutare domos sibi assignatas, sine licentia sui Superioris sive Episcopi.

VII. Inferitur teritiò. Nomine alienationis hic comprehenditur etiam unio perpetua unius Ecclesiæ, vel Beneficij cum alia Ecclesiæ, vel Beneficio. Quare Episcopus, vel alius Prælati Ecclesiasticus Papæ inferior ejusmodi unionem facere non potest; quia est species quedam alienationis, c. Tua; 8. de his, quæ sunt à Prælat. & c. c. Pastoralis; 7. de donat. & ex communi docet Rebuffus in praxi Benefic. in Reg. Cancell. 2.1. de unionib. Gl. 11. n. 2. Laym. in cit. dis. Thesis 3. potest tamen Episcopus, cum consensu Capituli, unire unam Ecclesiæ alteri, vel etiam loco Religioso, etiam non vocato Rectore, vel illius Ecclesiæ Defensore: Mensa tamen sua, vel Capitulo, etiam cum illius consensu, unire non potest, prout decernitur in Clem. 2. h. t. ubi dicitur: si una Ecclesiæ alteri Ecclesiæ, vel Dignitati alicui aut Præbendæ per Episcopum, suo consentiente Capitulo, uniatur, aut Religioso loco doneatur, ex eo quod Rectori ipsius ad hoc vocatus non sit: vel si vacabat, Defensor ei super hoc datus non fuit, nequaquam

id poterit impugnari. Quod si Episcopus (etiam accedente consensu sui Capituli) Mensa suæ, vel ipsi Capitulo aliquam Ecclesiæ univerit, hoc irritum erit, & inane, non obstante contrariâ consuetudine.

VIII. Pro explicatione hujus Clement. Notandum primò. Episcopus potest, cum consensu Capituli, unionem facere, vocandi tamen sunt ij, quorum interest, videlicet Patronus, si Ecclesiæ vel Beneficium sit Patronatum: cujus etiam consensus requiritur, saltem si Patronus sit Laicus, c. Pastoralis; 7. de donat. Rebuff. c. h. n. 6. & 7. Azor. p. 2. l. 6. c. 28. q. 12. non tamen exigitur consensus Rectoris Ecclesiæ, sive Possessoris Beneficij uniendi; nam talis unio, vel donatio fit sine præjudicio Rectoris, c. Consultationibus; 3. de donat. Gl. in cit. Clement. V. Vocatus, quia illius non interest, non obstante enim tali unionem, ipse retinet Ecclesiæ, vel Beneficium, neque unio effectum suum habitura est, nisi post mortem, aut amotionem Rectoris, Azor. c. l. Sanch. lib. 7. moral. c. 29. n. 171. Barb. in Collectan. in cit. Clem. 2. n. 3. h. t.

Notandum secundò. Licet una Ecclesiæ per Episcopum possit uniri alteri, etiam Rectore ejus non vocato, ut habetur in cit. Clement. 2. non tamen talis unio fieri potest sine consensu illius Prælati, seu Superioris, cui Ecclesiæ unienda est subiecta, Gl. in cit. Clement. 2. V. Rector; Ratio diversitatis est, quia Rectori nullum sit præjudicium, sicut fit Prælato, saltem in potestate providendi, Abb. in cit. Clement. 2. num. 5.

Notandum teritiò. Quamvis si vacet Ecclesiæ non Collegiata, v. g. Parochialis, non possit Episcopus, etiam cum consensu Capituli, rem aliquam Ecclesiæ vacantis, v. g. partem decimarum, aut reddituum unire alteri Ecclesiæ, vel Præbendæ, nisi prius constituatur Ecclesiæ vacanti Curator, vel Defensor, qui vicem Rectoris suppleat, juxta c. 1. h. t. in 6. potest tamen Episcopus, cum consensu Capituli, vacante Sede, instituere unionem unius Ecclesiæ, vel Beneficij cum alia Ecclesiæ, aut Beneficio, etiam non constituto Curatore aut Defensore, prout decernitur in cit. Clement. 2. h. t. Ratio autem differentie, cur tota aliqua Ecclesiæ, vel Beneficium vacans possit per Episcopum uniri alteri, etiam Defensore non dato: non possit autem pars bonorum, vel reddituum, assignatur à Gl. in cit. Clement. 2. V. Defensor; quia priore casu, id permittitur ad augendum Divinum cultum, vel ut pauperes sustententur: diminutio vero partis bonorum, vel reddituum cederet in præjudicium futuri Rectoris, vel Beneficiati, cujus necessaria sustentatio minueretur. Quare tamen regulariter, cui conceditur majus, & minus concessum censetur, adeoque licet Episcopo permittum sit unire Ecclesiæ alteri, non dato Defensore, & ita liceat majus: non tamen licet minus, videlicet partem bonorum concedere, idque ex justa causa; quia per unionem totius Ecclesiæ nullum fit præjudicium Rectori Ecclesiæ, vel Beneficij, cujus redditus augentur, & neutri etiam Ecclesiæ, nec unitæ, nec ei, cui fit unio, præjudicium inferitur: at vero per unionem partis bonorum, seu reddituum magnum fieret præjudicium futuro Rectori, ut ostendit Barb. in Collectan. in cit. Clem. 2. n. 13. & 14.

IX. Notandum quartò. S. Pontifex, etsi Ecclesias, aliàque Beneficia unire alijs, non requisito consensu Capituli, possit, cum plenissimam in Ecclesiasticis Beneficijs potestatem habeat, c. 2. de prab. in 6. non tamen solet id facere, nisi prius requisito consensu Episcopi seu Ordinarij, & Capituli Cathedralis, & vocatis ijs, quibus interest; quia non facile solet juribus particularium Ecclesiarum derogare, & alienationes facere pro suo libitu, Laym. cit. dis. Thes. 3.

Notandum quintò. Etsi Episcopus possit, cum consensu Capituli, Ecclesiam unire Dignitati, vel prabendæ Canonicali, etiam Cathedralis Ecclesiæ, non tamen potest unire ipsi Capitulo, seu Mensæ Capitulari; quia in hoc posteriore casu Capitulum auctoritatem præstaret in facto proprio, non autem in priore, Gl. in cit. Clem. 2. V. Capitulo; Abb. ibidem n. 14. Id verò intelligendum est, si unio fiat Capitulo principaliter ac directè; secus si in consequentiam, & indirectè in utilitatem Capituli, Garc. p. 12. de Benefic. c. 2. n. 169. ubi n. seq. addit, quòd posset fieri unio omnibus prabendis Canoniarum, non simul; sed successivè, ac distributivè singulis; quia tunc non fieret ipsi Capitulo, adeòque posset fieri ab Episcopo, cum consensu Capituli, imò etiam omnibus prabendis simul, ex declarat. Congreg. Concil. non tamen Mensæ Capitulari, Garc. c. l. n. 171.

Notandum sextò. Consuetudo, per quam per Episcopum, cum consensu Capituli, fit unio Ecclesiæ, vel Beneficij ipsi Mensæ Capitulari, non valet, etiam si sit temporis immemorialis, ut patet ex cit. Clement. 2. in fine, ubi reprobat quævis contraria consuetudo, adeòque etiam immemorialis, juxta Gl. fin. hic, & Abb. nu. ult. Imò generatim loquendo, non valet consuetudo, per quam concessum sit, bona Ecclesiastica à Prælato liberè, & sine solennitatibus à jure requisitis alienare; quia talis consuetudo non potest non cedere in grave detrimentum Ecclesiæ, nec apparet, quomodo hoc damnum aliunde compensari, & res cohonestari possit, ut docet Abb. in cit. c. Nulli; §. n. 6. h. t. Franc. in c. Non est; 3. num. 2. de consuetud. in 6. & in c. ult. n. 7. extra eodem.

X. Infertur quartò. Nomine alienationis hic comprehenditur etiam transactio, per quam res Ecclesiæ traditur, sive possessio ejus transfertur in alium; ea enim fieri non potest sine requisitis juris solennitatibus: secus est de ea transactione, quæ fit super re, cujus possessio non est penes Ecclesiam, & per quam ea acquiritur Ecclesiæ, ut ex Rebuffo tradit Quaranta in summa Bullarij V. Alienatio rerum Ecclesiæ n. 19. §. 5. Amplia: & n. 39. §. 12. Limita.

Infertur quintò. Nomine alienationis comprehenditur hic etiam constitutio servitutis, sive realis, sive personalis, quam in re Ecclesiastica alienari prohibita non est concessum constituere, juxta l. ult. C. de reb. alien. vel non alien. Molin. tract. 2. de justit. dis. 464. in fine. Quare non potest Prælatus, seu Rector Ecclesiæ, vel alius Beneficiarius alteri concedere usumfructum fundi Ecclesiastici, cap. 2. de locat. Quamvis ipsam fructuum commoditatem ac perceptionem liberè vendere, aut locare possit, sine præjudicio tamen Successoris, cit. c. 2. de quo infra Tit. 18. Similiter etsi Parochus, vel alius Beneficiarius, non possit alienare, sive in alium transferre jus decima-

rum, c. ult. de rer. permut. Fructus tamen decimarum vendere, vel locare alteri etiam Laico non prohibetur, ita tamen ut is eos percipiat, non suo, sed Parochi, seu Beneficiarij nomine, Laym. in cit. dis. Canon. Thes. 8. Idemque obtinet in quolibet alio usufructuario, qui licet ipsum jus utendi, fruendi, vendere, vel aliter in alium transferre non possit, sine consensu domini, alioquin usumfructum amittit, l. usufructus; 65. ff. de jur. dot. §. Finitur Institut. de usufr. potest tamen liberè alteri locare, vel donare ipsam facultatem, seu fructus, suo, id est, usufructuarij nomine percipiendos, etiam infcio, vel invito domino, quamvis non ultra vitam usufructuarij; quia dissolutio jure concedentis, dissolvi etiam debet jus accipientis, arg. l. 31. ff. de pignorib. Laym. c. l.

Infertur sextò. Nomine alienationis hic etiam venit cessio litis motæ super tali re, quam Prælatus solus, sine Capituli consensu, alienare non potest; nam cedens liti, nisi intentionem suam aliam esse clare exprimat, censeri etiam debet juri, si quod habet, renunciare velle, ut colligitur ex l. Postquam; 4. C. de pactis, & l. Litis; 36. ff. de V. S. quia talem renunciationem, seu cessionem Prælatus, qui jus alienandi non habet, solus facere non potest, ne videlicet indirectè faciat, sive alienet, quod directè facere non potest, contra Reg. Jur. 84. in 6. cum quid unà via prohiberetur alicui, ad id alià non debet admitti, Abb. in c. Dudum; §. 4. n. 17. de Elect. Laym. ibid. n. 8. Denique infertur, nomine alienationis prohibita jure novo Constituit. Extravag. Ambrosiæ, h. t. venit locatio non solum ad longum tempus: sed etiam ultra triennium, de quò infra. Plures alienationum species proponuntur infra suo loco.

XI. Ceterum cum dicitur alienationem rerum Ecclesiasticarum esse prohibitam; id intelligi debet de alienatione, quæ fit sine justa causa, & præter juris formam, alioquin verò regulariter valida est, & licita, adeò quidem, ut etsi Prælatus juravisset Ecclesiæ non alienaturum, nihilominus tamen possit alienare, ex causa necessitatis, aut utilitatis, & sevarà formâ jure præscriptâ, ut habetur in c. Ut super; 8. h. t. & tradit ibid. Abb. n. 15. Aror. p. 2. lib. 9. c. 1. q. ult. Ratio est, quia juramentum circa materiam juris præstitum intelligitur secundum terminos juris, & ideo restringitur ad illicitam, ac jure prohibitam alienationem.

§. II.

Quenam res Ecclesiastica alienari non possunt, nisi ex causis iure permixtis, & servatâ iuris formâ ac solennitate?

XII. Assertio 1. Alienari inprimis prohibetur res Ecclesiæ immobiles, seu quæ soli sunt, c. Nulli; §. h. t. ubi dicitur, nulli liceat alienare rem immobilem Ecclesiæ suæ, & in l. Jubemus; 14. in princ. ibi: rem immobilem C. de SS. Eccles. ubi est sermo de rebus Ecclesiasticis immobilibus. His accensentur, & equiparantur, quoad solennitatem requisitam ad alienationem

res mobiles, quæ pretiosæ sunt, & servando servari possunt, ut vasa aurea, & argentea, gemmæ, & vestes pretiosæ, si asservari possint, arg. l. Lex quæ; 22. C. de admin. tur. ubi mobilia pretiosa prohibentur alienari à Tutoribus, ut constat Extravag. unic. Inter communes; ibi: immobilia, & pretiosa mobilia Deo dicata; h. t. modò etiam servando servari possunt, Abb. in cit. c. Nulli; n. 8. h. t. Redoanus in tract. de reb. Eccles. non alienand. q. 8. n. 1. & 2.

Præterea inter bona mobilia Ecclesiæ alienari prohibita numerantur, etiam ea bona mobilia, ex quibus utilitas, & fructus diuturnus percipi potest; cuiusmodi est grex ovium, vel caprarum, et si enim permixtum sit vendere singulas seorsum oves, aut capras, non tamen licet alienare totum gregem, ex quo Ecclesia redditus annuos accipere consueverit, ob continuam multiplicationem fructuum, sine solemnitate requisita, Molin. rr. 2. dis. 465. n. 4. in fine. Item huc pertinent iumenta ad fundum colendum deputata, eique longo tempore affixa: hæc enim alienari non possunt, nisi superflua esse appareret, l. ult. C. Quando decreto opus non est, & in Auth. de non alienand. reb. Eccles. §. Nos igitur; collat. 2. Laym. in cit. dis. thesi 5. Arborea item, quæ ita prædio necessaria, vel utiles sunt, ut illis excisis, notabiliter deterius fieret, bonis immobilibus annumerantur, ita ut sine consensu Superioris, & Capituli, seu Conventus, succidi non possint, & vendi: Secus est de arboribus non fructiferis, vel quæ opacitate suâ augmentum fructuum impediunt, eæ enim à Prælato, vel Rectore Ecclesiæ, sine consensu Capituli, & Superioris, excindi possunt, & vendi, Navarr. l. 3. consil. 6. & 7. h. t. Denique generatim loquendo, inter res, quæ servando servari possunt, adeoque alienari sunt prohibita, numerantur illæ, quæ fructum ferunt, & triennio durant, seu non pereunt, ut tradit Gl. in l. unic. §. Licet; C. si advers. usufruct. Aror. p. 2. lib. 9. c. 1. q. 5.

XIII. Assertio 2. Sed & jura ac census, seu redditus annui, si rei immobili adhæreant, sive ex immobili, v. g. prædio, aut fundo proveniant, inter bona mobilia numerantur, adeoque sub prohibitionem alienationis cadunt, arg. c. 2. & ibi: Gl. Communiter recepta; V. Jura; h. t. in 6. & expressius habetur in Clement. 1. ibi: cùmque annui redditus inter immobilia censentur à jure de V. S. quia ejusmodi jura firma, ac stabilia sunt. Imò et si ex rebus mobilibus solvendi sint, v. g. ex pecunia in societatem locata, rebus immobilibus annumerantur, Molin. cit. dis. 465. n. 3. §. Fit etiam ut jura; Multò magis verò redditus annui, & stabiles, aut pensiones ex rebus immobilibus provenientes, ut agris, vineis &c. alienare, aut hypothecæ subijcere prohibitum est, ut ex communi tradit Redoanus cit. rr. q. 14. n. 22. Laym. c. l. thesi 6. Verùm teste Gail. lib. 2. obs. 10. n. 6. in quibusdam Germaniæ locis receptum est, ut redditus redimibiles etiam super bona mobilia constituti, inter bona mobilia numerentur. Præterea pecunia, quæ ad bona mobilia emenda, Superioris auctoritate, cum Clericorum Collegij consensu, est destinata, inter res immobiles computatur, ac proinde nequit alienari, Aror. cit. c. 1. q. 5. Item ea pecunia, quæ comparata est ex venditione rei immobilis, vel mobilis pretiosæ pertinentis ad proprietatem Ecclesiæ; quia subrogatur in locum ipsius rei venditæ, eamque repræsentat:

Tomus III.

sicut ergo ipsa res immobilis vendi nequit sine solemnitate jure requisita: ita nec pecunia ex re vendita acquisita, ut tradunt plures apud Redoan. cit. rr. q. 16. n. 13. Piafesc. in praxi Episc. p. 2. r. 5. art. 4. n. 19. Quamvis aliàs pecunia, non ad servandum, sed ad expendendum, vel elocandum comparata sit, c. Eijciens; 11. dis. 88. ubi dicitur, quòd pecunia non ad alium usum disposita sit, nisi ad emendum: ideòque Tutor, non tantùm licet potest, sed etiam debet pecuniam in utilitatem sui pupilli expendere, l. Lex; 32. C. de admin. tur. Idemque est de Prælato Ecclesiæ, Abb. in cit. c. Nulli; 5. n. 11. h. t. Laym. in cit. dis. thesi 6.

XIV. Assertio 3. Actiones, & nomina atque instrumenta debitorum, propriè, & per se loquendo, nec inter bona mobilia, nec immobilia numeranda sunt: sed tertiam, ac distinctam speciem bonorum constituunt, juxta l. à D. Pio; 15. §. In venditione junct. Gl. V. ad jura ff. de re judic. quia appellatio bonorum immobilium, & mobilium convenit eis tantùm, quæ certo loco continentur, nam immobile dicitur, quòd à loco moveri non potest: mobile, quòd à loco ad locum suapte naturâ moveri potest, vel etiam se movere, ut animalia, l. Movenium; 93. ff. de V. S. Actiones verò, & jura, cum sint incorporalia, loco non circumscribuntur, Abb. in cit. c. Nulli; n. 9. Aror. cit. c. 1. q. 6. Ancharan. in c. 2. Notand. 1. h. t. in 6. & ibid. Franc. n. 5. Unde si testator alicui omnia bona mobilia legavit, vel Titio bona sua mobilia reliquit, nomina debitorum ex mutuo, vendito &c. neutrâ appellatione bonorum comprehenduntur; quia verba testamenti propriè sunt accipienda, l. qui heredi. 44. ff. de condition. Quòd, si testator universaliter de omnibus suis bonis disponere, seu testari volens, de mobilibus tantùm, & immobilibus bonis faciat mentionem, tunc cùm necessarium sit, sub alterutra specie nomina, sive actiones debitorum comprehendendi, eæ accessoriè pertinent ad eas res, quarum sunt debita, ita videlicet, ut actiones, quæ tendunt ad res immobiles, inter bona mobilia: at verò actiones, quæ sunt ad pecunias, & alias res mobiles acquirendas, inter mobilia bona numerentur, ut tradit Gl. Recepta; in Auth. de non alien. reb. Eccles. in princ. V. Numeranda, Abb. in cit. c. Nulli; nu. 9. Aror. cit. c. 1. q. 6. §. Aliquando. Quare cùm jure Canonico generatim statutum sit, ut bona Ecclesiastica mobilia, & mobilia pretiosa, quæ & servari possunt, alienari nequeant: alia verò alienari valeant, in hac generali bonorum distributione, jura etiam actionum, seu nomina, & instrumenta debitorum accessoriè continentur, ita, ut si sint jura, seu debita, & actiones rerum immobilium, vel pretiosarum, quæ servari possunt, alienari nequeant: Si verò aliatum rerum mobilium, v. g. pecuniaria debita, absque solemnitate, alienari possunt, & Ancharan. in cit. c. 2. not. 1. h. t. in 6. Silvest. in summa V. Alienatio; q. 9. Laym. cit. c. 10. n. 2. & in cit. dis. thesi 7.

XV. Cæterum ex eo, quod supra dictum est, res immobiles Ecclesiæ alienari non posse, sine requisitis juris solemnitatibus: Infertur, quòd Episcopus, vel alius Prælatus non potest alienare bona Ecclesiæ, quæ ad mensam ipsius pertinent, vel de quibus dubitatur, an ad mensam Prælati pertineant, prout sumitur ex c. Ut super; 8. h. t. Nam cùm Archiepiscopus Ravennanensis consulisset Cælestinum III. » num possessiones, & redditus à Rege, vel ex alijs »

Ff

certis

» certis locis in compensationem decimarum sub-
 » tractarum, seu retentorum provenientes, quos An-
 » tecessor ipsius, quoad vixit, in suos usus percepit,
 » neque alij infeudavit, censi debent esse de men-
 » sa Episcopali, ita, ut ipse, ratione juramenti Sedi
 » Apostolicæ præstiti, de non alienando res Ecclesiæ
 » suæ, contractum alienationis (latè sumpto hoc
 » nomine, sive transferatur dominium, sive non,
 » *Gl. hic V. Alienationis*) super talibus instituere non
 » possit. Respondet Papa, sive intelligantur esse de
 » mensa, sive non esse: consultius fore, ut non alie-
 » nentur; quia, ut ait *Gl. ibid. V. Si non*; præsumitur
 » esse de mensa Archiepiscopi, cum ipse sit in possessio-
 » ne earum possessionum, seu reddituum. Porro quæ
 » habentur hic §. *Possessiones*; §. *seq.* adferuntur.

XVI. Notandum primò. Illæ possessiones, seu
 bona dicuntur esse de mensa Ecclesiæ, vel Monasterij,
 quæ pertinent ad sustentationem Prælati, Conven-
 tualium, ministrorum, pauperum, & universim eo-
 rum, qui de Ecclesiæ redditibus vivere debent, ut tra-
 dit *Molin. tr. 2. de instit. dif. 468. n. 20.* vel ut ait:
Abb. in cit. c. Ut super; h. t. n. 11. illa bona dicuntur
 esse de mensa Ecclesiæ, vel Prælati, quorum proprie-
 tas, & utilitas ad Ecclesiam pertinet, & quæ antiquis
 temporibus fuerunt in bonis Ecclesiæ, & aliorum in-
 digentium. Illa verò bona, in quibus Ecclesia habet
 solum dominium directum, aliud verò dominium u-
 tile, ut sunt Feuda, & bona emphyteutica, non pos-
 sunt dici de mensa Ecclesiæ, vel Prælati ipsius, cum
 nullos fructus, seu redditus ex ijs percipiat, *Gl. in Cle-
 ment. unic. V. Ad mensam de Exces. Præl. Abb. hic n. 9.*
 Si verò bona & redditus possessionum Ecclesiæ sint di-
 visi, ita ut partem reddituum percipiat Episcopus, vel
 Prælati, aliam partem Capitulum, tum etiam men-
 sæ censentur esse diversæ, ut alia sit mensa Episcopa-
 lis, vel Abbatialis, cujus bona, & redditus deputati
 sunt ad sustentationem Episcopi, vel Prælati: alia
 mensa Capitularis, cujus bona, & redditus pertinent
 ad sustentationem Capitularium, seu Canonicorum
 Conventualium: à quibus bonis, ac redditibus distin-
 cta sunt, quæ pertinent ad Fabricam, *Molin. cit. dif.*
n. 20. in fine.

Notandum secundò. Quando fundus aliquis
 Ecclesiæ feudalis, vel emphyteuticus per mortem Va-
 salli, vel Coloni sine hæredibus decedentis, vel pro-
 pter delictum ejusdem, vel quia tempus concessionis
 finitum fuit, quoad utile dominium revertitur ad Ec-
 clesiam: non censetur esse de mensa Ecclesiæ, seu Præ-
 lati, quamdiu mensæ non applicatur per Episcopum,
 vel Prælaturum, cum consensu Capituli; tunc verò cen-
 setur esse de mensa, quando Prælatus, vel Conventus
 declaravit illum esse de mensa, vel si fundus reversus
 ad Ecclesiam per Officiales ad hoc deputatos inscrip-
 tus sit inter possessiones mensæ incorporatas, *l. Si
 quando; 3. C. de bon. vacant. lib. 10. & ibi Bart. in l. ult.*
n. 8. In dubio verò, si non constet, an Episcopus, vel
 Prælatus illum fundum applicaverit mensæ suæ, post-
 quam Prælatus per annum illum retinuit, nec alteri
 in Feudum, vel Emphyteusim concessit, sed ipsemet eo-
 luit, censetur hoc ipso mensæ suæ eum applicasse, seu
 incorporasse, ita ut illum deinceps sine solemnitati-
 bus requisitis, alienare non possit, ut ex Archidiacono
 tradit *Abb. in cit. c. Ut super n. 10. h. t.* Alioqui verò si
 fundi, vel agri in Feudum, vel Emphyteusim dati

utile dominium ad Ecclesiam sit reversum, is in eo-
 dem statu, in quo prius erat, permanet: ita ut iterum
 in Feudum, vel Emphyteusim simili modo à Prælato
 alteri concedi possit, modò eadem alienandi causa,
 seu utilitas Ecclesiæ perseveret; quia hæc non dicitur
 nova alienatio, sed ordinationis antiquæ executio,
Innocentius hic V. Provenientes; & Abb. hic. num. 11.
 ubi exemplum dat, si v. g. Ecclesia, seu Prælatus Ca-
 strum aliquod in Feudum propter custodiam, sive
 præsidium militum, quod in illo habere debebat, con-
 cessit, & tale Castrum postea redeat ad Ecclesiam, po-
 test Prælatus illud iterum alteri in Feudum concede-
 re, sine omni solemnitate; quia eadem causa tale Ca-
 strum, quoad dominium utile alienandi, perseverat:
 secus est, si cesset causa primæ concessionis, ut si ager
 sterilis in Feudum, vel Emphyteusim alicui sit conces-
 sus, cum debita solemnitate, eâ de causa, ut colere-
 tur, & fertilis redderetur: nam si talis fundus, post-
 quam fructuosus est effectus, redeat ad Ecclesiam, non
 potest iterum in Feudum, vel Emphyteusim concedi,
 sine debita solemnitate, & novâ justâ causâ, *Abb. cit.*
l. & Molin. cit. dif. 468. n. 20. Si verò res aliqua im-
 mobilis Ecclesiæ de novo acquiratur per donationem,
 hæreditatem, vel legatum, vel alium titulum, statim ea
 Ecclesiæ, vel mensæ Prælati incorporata censetur, hoc
 ipso quòd dominium Ecclesiæ sit acquisitum, ita ut sine
 justâ causa, & debita solemnitate alienari non possit,
Innocent. in cit. c. Ut super; V. de mensa. Abb. & ibid.
num. 12.

XVII. Similiter in c. *Possessiones*; 10. h. t.
 statuitur, quòd Episcopus possessiones ad men-
 sam suam, vel Capituli, *Gl. ibid. V. Alienare*, & colli-
 gitur ex c. ult. caus. 12. q. 3. ubi dicitur, quòd Episco-
 pus potest tertiam partem de rebus Parochialium
 Ecclesiarum sibi debitam, vel ipsi Ecclesiæ conferre,
 à qua recipiebat, vel alteri Ecclesiæ, cui voluerit,
 cum consensu tamen Canonicorum, alias Succel-
 sos potest illud revocare, *Gl. ibi. V. Irrevocabili.*
 Additur in eodem cap. quòd Episcopus Eccle-
 sias (& Beneficia regularia) in quibus Monachi
 ministrare (sive quæ longissimis temporibus ad-
 ministrare) consueverunt, Clericis: vel Laicis al-
 signare non debet, Ratio est, quia regularia Benefi-
 cia Regularibus conferri debent, c. *Cum de Beneficiis*;
 §. *de præb.* in 6. quamdiu inveniri possunt Regulares,
Gl. hic V. Clericis; sicut & vice versa, Beneficia sæcu-
 laria, Sæcularibus, de quo dictum supra; *Tit. 5. §. 1. &*
§. 5. h. t. multò minùs debent attribui Beneficia re-
 gularia Laicis, ut per se constat: sed neque Superior
 v. g. Episcopus, ad quem devoluta est potestas pro-
 videndi, propter negligentiam Prælati Regularis,
 potest ponere Clericos Sæculares in Ecclesijs Regulari-
 bus, juxta *Clement. unic. de suppl. neglig. Præl.* quia
 succedens in locum negligentis, debet de ijs personis
 providere, de quibus tenebatur providere ipse ne-
 gligens, adeoque in Ecclesijs Regularibus nonnulli
 Regulares instituere, ex generali illa Regula, quòd
 non est major potestas in eo, qui succedit,
 quàm in eo, qui neglexit, *Abb. hic*
in fine.

§. III.

Qua res Ecclesia alienari possunt liberè, & sine iuris solemnitate, & quibus casibus prohibita sunt alienationes rerum Ecclesiasticarum, etiam servatâ formâ, ac solemnitate iuris?

XVIII. Assertio 1. Res mobiles Ecclesiæ, quæ servando servari non possunt, liberè alienari possunt, sine iuris solemnitate aliâs requisita: cuiusmodi sunt fermè ea, quæ usu absumuntur, vel brevi tempore inveterascunt, ut fructus, vinum, oleum, frumentum, pecudes, pleræque vestes: item pecunia quotidiano usui deserviens, quæ servata nullum fructum parit, *Hofstiens. in summa; h. t. nu. 2. Abb. in cit. c. Nulli; §. num. 8. h. t.* quia leges & Canones prohibentes res Ecclesiæ alienari, loqui videntur de rebus immobilibus tantum, non autem de mobilibus, ut colligitur etiam ex *c. Nulli; §. in princ.* ubi dicitur, nulli liceat alienare rem immobilem Ecclesiæ, ubi nihil habetur prohibitum, de non alienanda re mobili, quod autem non reperitur prohibitum, regulariter intelligitur permissum, *Redoan. in cit. tract. q. 4. n. 1. & seqq.*

Et hinc potest Episcopus, vel Prælatus etiam pecunias ex redditibus Ecclesiæ acquisitas erogare in pias causas, vel in pauperes, vel etiam bene meritis de Ecclesia sua remunerandi causâ donare sine omni iuris solemnitate: dummodò donationes, aut largitiones sint moderatæ, & Ecclesiæ non damnosæ, *Authent. Licentiam; C. de Episc. & Cleric. c. Ad hæc; §. de testam.* Sed & res quasdam mobiles pretiosas, v. g. annulos, torques, vasa aurea, vel argentea emere potest Prælatus, non ut Ecclesiæ, aut Prælatuæ incorporentur, sed ut bene meritis dentur, *Navarr. de redditib. Ecclesiæ. monito; 47. Laym. in cit. dist. thes. 43.* Imò etiam non prohibetur Prælatus ex pecunijs, quas remunerandi causâ donare potest, v. g. suo Officiali, emere prædium, eique donare sine consensu Capituli, aliâque solemnitate; quia subrogatum sequi debet naturam ejus, cui subrogatur, *l. Si eum; 10. §. Qui in iuramentum; ff. Si quis cautionibus & c. Laym. c. l.*

XIX. Assertio 2. Etiam res immobiles, seu possessiones, quæ Ecclesiæ minùs sunt utiles, pro alijs utilioribus Episcopus, seu Prælatus, cum consilio, & consensu tamen Canonicorum, vel majoris partis Capituli, liberam habet alienandi, vel permutandi facultatem, prout statuitur, *in cit. c. Ut super §. 8. Possessiones; h. t.* ubi tamen *Gl. V. Assensu;* ait, consentum Capituli in his non requiri ex necessitate, sed ex honestate solum. Ratio est, quia Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non autem deteriorem, *c. 2. De donat.* Quamobrem in locum rei minùs utilis, aut incommode, quæ alienata est, alia res magis utilis & commoda, si fieri possit, comparari debet *Suar. tom. 4. de Relig. l. 2. c. 27. num. 3. Laym. in cit. dist. thes. 85.* multò magis verò possunt alienari res, quæ Ecclesiæ damnosæ sunt, sine ullis solemnitati-

Tomus III.

bus, v. g. ædes quibus conservandis plus impendendum est, quàm inde utilitatis capiatur, ita tamen ut pro pretio emanent alia bona utilia, ut colligitur ex *c. Non liceat; 20. & c. Sine exceptione; §. 2. caus. 12. q. 2.* Ratio est, quia hoc moraliter non tam est donare, quàm bona Ecclesiæ conservare, & rectè administrare.

XX. Pari ratione potest terra Ecclesiæ sterilis à Prælato dari in Emphyteusm ei, cujus labore primùm facta est fertilis, & culta, vel heredibus illius, ut constat ex *c. Ad aures; 7. h. t.* Ubi cum Prælatus quidam silvas Ecclesiæ eradici, & terram arabilem per agricolas fieri curasset: quævisitan ea terra iisdem agricolis pro annuo censu, in Emphyteusm hereditario jure dari possit. Respondet Alexander III. posse eam dari in Emphyteusm tali pacto ipsis, vel filijs eorum (adeoque in emphyteusm perpetuam) nisi alijs tunc (scilicet tempore contrahendi, *Gl. fin. h. t.*) cum majore Ecclesiæ utilitate, simili modo, & sub eodem onere possit. Ratio est, quia talis concessio fit in utilitatem Ecclesiæ, cum plerumque sit manifesta utilitas, vel necessitas terras incultas in Emphyteusm dandi, ideòque tradi possunt usque ad primam, & secundam generationem, *Authent. de non alienand. reb. Ecclesiæ. §. Emphyteusm, collat. 2.* requiritur tamen de Jure communi, ut id fiat adhibito consensu Superioris, & Capituli, nisi consuetudo aliud obtineat.

Ubi notandum primò. In casu hujus c. terra illa non potuit alijs in Emphyteusm dari, quàm illis, qui illam labore suo fertilem reddiderunt, vel eorum heredibus præterquam in casu aliâs permisso, & servatâ iuris solemnitate; quia non erat amplius silva, sed terra arabilis, *Abb. in cit. §. Secundo notandum;* Episcopus, seu Prælatus fundos Ecclesiæ suæ debet eo modo elocare, vel in Emphyteusm dare, ut majorem inde utilitatem consequi possit, *Gl. h. t. in casu, & Abb. n. 4.* idque sumitur ex *c. Sine exceptione; §. 2. caus. 12.* ubi prohibetur, ne Episcopus alienationem faciat rerum Ecclesiæ, nisi eam magis profuturam Ecclesiæ perspiciat, est enim Administrator, non dominus.

XXI. Assertio 3. quamvis servi, seu mancipia Ecclesiæ inter res mobiles pretiosas computentur, ideòque alienari, vel permutari prohibeantur *c. Mancipia; 3. & c. seq. de rer. permutat.* nisi sint servi fugitivi; *c. §. 4. caus. 12. q. 2.* potest tamen Prælatus, vel Rector Ecclesiæ, si quippiam Ecclesiæ contulit, vel suâ industriâ acquisivit, servum ejusdem Ecclesiæ manumittere, prout definivit Concilium Toletanum IV. c. 68. quod refertur in *c. Consensus; 3. h. t.* videlicet, quod Rectores, qui aliquid Ecclesiis suis relinquunt, vel eisdem prædia, aut familias acquirunt, possint aliquos ex familiâ ejusdem Ecclesiæ suæ (id est, ex numero servorum, & ancillarum) manumittere, sive libertatè donare (etiam non bene meritos; nam servos bene meritos potest Prælatus, vel Rector Ecclesiæ manumittere; licet Ecclesiæ nihil contulerit, nec acquisiverit, *c. Si quos; §. 7. caus. 10. q. 2. Gl. h. t. de familia;* juxta rei collatæ modum (id est, secundum quantitatem, & æstimationem rerum Ecclesiæ adjectarum, ita, ut hæc duplum valeant, quàm servus manumissus, *Gl. h. t. de Modum;* Sicut

ff 2

an-

» antiqui Canones decreverunt, c. *Episcopus*; § 8. *caus.*
 » 10. q. 2. & *alij*. Itatamen ut manumissum cum pe-
 » culio, & posteritate sua, sub patrocinio Ecclesiæ
 » maneat, & utilitates sibi inunctas (idest, ope-
 » ras obsequiales tempore manumissionis ipsis à
 » domino impositas, *Gl. fin. hic*) quatenus poterunt,
 » prosequantur. Idque concessum est Rectoribus Ec-
 » clesiæ in præmium, seu remunerationis loco. Re-
 » quiritur tamen, ut in tali manumissione interveniat
 » consensus Superioris, secundum *Abb. hic nu. 4.* qui
 » tamen id limitat, ut procedat solum, si servus ma-
 » numittatur, non remanente Patronatu apud Eccle-
 » siam: secus si remaneat, tunc enim sine consensu
 » manumissio à Rectore fieri potest.

Hinc colligitur primò, Quòd Prælatus acqui-
 » rens bona Ecclesiæ liberius possit disponere de bonis
 » Ecclesiæ, etiam donando ex justa causa, secundum
 » quantitatem meritorum, & obsequij, ac utilitatis
 » præstite Ecclesiæ, *Abb. c. l.*

Colligitur secundò. Libertus Ecclesiæ, si ve-
 » ab ea, vel ejus Prælato manumissus, debet tum ipse,
 » tum posteritas ejus operas officiales præstare Ecclesiæ,
 » juxta *cit. c. h. t.* alioquin, si ad Ecclesiam redire no-
 » luerint, irrita est manumissio.

XXII. Verum è contrario in eodem Conci-
 » lio Toletano, quòd refertur in c. *Episcopi*; 4. h. t.
 » Statuitur, ut Episcopi, qui nihil ex suo contu-
 » lerunt Ecclesiæ suæ, nulli ex servis ejusdem liber-
 » tatem dare possint; quia impiam, & iniquam est
 » ut si quis nihil ex rebus suis Ecclesiæ dedit, dam-
 » num ei inferat. Quare Successor Episcopus tales
 » manumissos, seu Libertos, absque ulla opposi-
 » tione, ad jus Ecclesiæ, siue in servitutem revoca-
 » bit. Non obstat huic c. *text. in c. Si quos*; § 7. *caus.*
 » 12. q. 2. ubi dicitur, si quos de servis Ecclesiæ bene
 » meritos Episcopus libertate donaverit, collatam li-
 » bertatem à Successoribus placuit custodiri, nam ut
 » notat *Gl. hic V. Inferat*; in c. in contrarium allato
 » sermo est, ut hi libertate donentur, in compensa-
 » tionem meritorum, ideòque à Successoribus non po-
 » test eorum manumissio revocari, cum ea Ecclesiæ no-
 » xia esse non censetur. Vel in priore c. *Servi Eccle-*
 » *sia sunt manumissi*, retento jure patronatus, non
 » item in hoc c. *Gl. marg. hic lit. B.*

Porro ea, quæ à Prælato Ecclesiæ male, seu il-
 » legitime alienata sunt, potest Successor in officio
 » revocare, ita, ut illi non possit opponi aliqua exce-
 » ptio, ne quidem defectus dominij, sed sufficit pro-
 » bare, quòd res illa fuerit in bonis Ecclesiæ, & ille-
 » gitime alienata per Prælatum, l. *Iubemus*; 14. §. *Sa-*
 » *nè C. de SS. Eccles.* quia sæpè difficile est probare do-
 » minium, c. *Sæpè*; 18. de *restit. spol.* *Abb. hic num. 1.* &
 » colligitur ex hoc c. ibi: *absque aliqua oppositione.*
 » Neque etiam delictum Prælati debet nocere Eccle-
 » siæ, juxta receptam, *Reg. iur.*

XXIII. Assertio 4. Plures sunt casus, in qui-
 » bus res Ecclesiasticæ alienari nullo modo possunt,
 » nec quidem adhibitis solemnitatibus Jure Cano-
 » nico requisitis, quos enumerat *Gl. in authent. Hoc*
 » *ius porrectum*; V. *Perpetuo*; C. de *SS. Eccles.* quæ *auth.*
 » est canonizata in c. *Ea enim*; 2. §. *Hoc Ius*; *caus.*

10. *quest. 2.* & *Gl. in authent. de alienat.* & *Em-*
 » *phyt.* c. 7. §. *Ea verò*; V. *concedimus*; *collat. 9.* Pri-
 » mus est, si ex Imperatoris donatione, vel fundatio-
 » ne res immobilis ad Ecclesiam pervenerit, *cit. authent.*
 » *hoc Ius porrectum*, & *cit. §. Ea verò*; nam hac ta-
 » cità conditione res Ecclesiæ ab Imperatoribus, vel
 » Regibus donatæ censetur, *Rosenthal. Tract. de feu-*
 » *dis*; c. 4. *conclus. 19.* quare ad alienationem rerum
 » Ecclesiasticarum immobilium, si ab Episcopis, &
 » alijs quibusdam Prælati fiat, etiam consensus Im-
 » peratoris requiri solet: tum quia hujusmodi bona
 » quandoque sunt Feuda Imperialia, ideòque sine
 » consensu Domini, videlicet Imperatoris, alienari
 » non possunt; tum quia cum tali conditione Eccle-
 » siæ sunt donata, ut non alienentur, ut jam dictum,
 » *Laym. in cit. dist. de rer. Eccles. alien. Thesi*; § 3. Se-
 » cundus casus est, quòd ipsa Ecclesia, aut Monaste-
 » rium alienari non potest, ita, ut in usum privato-
 » rum transferatur, *cit. authent. de alienat. §. Et quoniam.*
 » Tertius quòd ipsemet Episcopus, vel alius Prælatus
 » ex suis proprijs bonis rem Ecclesiæ emere non po-
 » test, ne quidem per interpositam personam, *cit.*
 » *authent. §. Oeconomis verò*; ne scilicet in proprio facto
 » auctoritatem præstet, seu interponat contra *Cl-*
 » *ement. 2. h. t.* ob quam causam etiam non videtur
 » Episcopus rem Ecclesiæ emere posse ab inferiore
 » Ecclesia sibi subjecta, *Laym. c. l.* Quartus casus est,
 » si res sub ea conditione sit Ecclesiæ data, ne alio-
 » netur, *cit. authent. c. 9. §. Sanctissimus*; ubi *Gl. V. Ali-*
 » *ment*, ait, quòd tale pactum est servandum, & l. *ult.*
 » *C. de reb. alien. vel non alien. excipi debet casus magnæ*
 » & evidentis necessitatis, *Laym. c. l.* Quintus est,
 » quòd res Ecclesiasticæ, alienari non possunt, siue
 » transferri in hæreticum, vel Judæum, *authent. de Ec-*
 » *clesiasticis Titulis*; §. *Iubemus*; *collat. 9.* His casibus
 » prohibetur alienatio rerum Ecclesiasticarum, etiam
 » si tali modo fieret, in quibus alijs permetteretur,
 » *Gl. in cit. §. Ea verò*; V. *Concedimus.*

SECTIO II.

DE CAUSIS, ET FORMA, seu solemnitate requisita ad re- rum Ecclesiasticarum aliena- tionem.

§. I.

Ob quas causas alienari licite possint
res Ecclesiasticæ, etiam mobi-
les pretiosæ?

Dux condiciones requiruntur ad legitimam
alienationem rerum Ecclesiæ, quæ immobiles sunt,
vel mobiles pretiosæ, & quæ servando servari pos-
sunt: videlicet justa causa, & debita forma, seu
jure requisita solemnitates, c. *Sine exceptione*; § 2.
caus. 12. quest. 2. c. 2. h. t. in 6. De causis hoc; §
Agemus, de solemnitatibus; in *seqq.*

XXIV. Inprimis igitur quod ad causas attinet, quatuor communiter numerantur, ut tradit *Gl. in summa*; §. *Nova queritur*; *caus. 12. q. 2. Abb. in c. Nulli*; §. *n. 5. h. t. Silvest. in summa*; *V. Alienatio*; *q. 1. Aror. p. 2. lib. 9. c. 1. q. 3. Molin. tract. 2. de iust. disp. 468. n. 2.* ad quas omnes aliæ reduci possunt. Prima est necessitas, cuiusmodi est, si debita Ecclesiæ aliter solvi non possint, *c. 2. §. Hoc ius*; *caus. 10. q. 2.* vel alia iusta, & evidens necessitas, cui aliā viā subveniri non possit *c. 1. h. t. in 6. Clement. 1. eod.* quia ut dicitur solet, necessitas non habet legem, *c. 2. de observat. ieiun.* & quod non est licitum, necessitas facit licitum, iuxta *reg. 41. infr. de reg. iur.*

Secunda causa est evidens utilitas Ecclesiæ; *c. c. Sine exceptione*, ibi; *Quod non sit dubium profuturum Ecclesiæ*; *caus. 12. q. 2. C. cit. c. 1. h. t. in 6. Clement. 1. eod. iunct. Gl. V. Necessitas, aut utilitas*; ubi ait, quod hæc duo æquiparentur, & sufficiat alterutrum. Talis utilitas censetur, si res aliqua Ecclesiæ alienetur, ut res alia melior, & utilior Ecclesiæ comparatur: & ratio est, quia quod in favorem, sive utilitatem Ecclesiæ est introductum, non debet retorqueri in ejus incommodum *l. Quod favore*; *6. C. de Legib.* Neque verò sufficit, ordinariè loquendo, alienationem Ecclesiæ noxiam non esse, sive in damnum ejus non cedere: sed requiritur, ut sit utilis, sive profutura, ut tenent communiter *Dd. contra Gl. in cit. c. Sine Exceptione*; *V. Profuturum*; ubi ait, eo ipso quod Ecclesia non est facta pauperior, intelligitur locupletior. Quanquam si instituto super ea re tractatu, & communi opinione censeatur alienatio Ecclesiæ profutura, postea verò oppositum appareat, valida est nihilominus alienatio, nec revocari potest: Ecclesia tamen, si læsio probetur, restituenda erit in integrum, ut tradit *Gl. Recepta*; *in c. Apostolica*; *7. V. Profuturum*; de his quæ fiunt à Prelatis, &c. *Laym. in cit. dis. thes. 12.*

XXV. Tertia causa est pietatis, cum nimium necessaria est alienatio rerum Ecclesiasticarum, pro redemptione captivorum: vel ad sublevandam, non solum extremam, sed etiam gravem necessitatem pauperum; *c. Sacrorum*; *15. C. c. Sicut*; *16. c. Aurum*; *70. caus. 12. q. 2. C. in authent. de alienat. & Emphyt. c. 9. §. Sanctissimus*; collat. *9.* Imò tali casu licitum est etiam in valde gravi necessitate vasa sacra frangere, & pretium erogare, si alia subsidia desint in captivos, aut pauperes: nam ut dicitur *in cit. c. Aurum*; melius est, ut vasa viventium serventur, quam metallorum, scilicet Ecclesiæ; & in *l. Sancimus*; *21. C. de SS. Ecclef. dicitur*: non est absurdum animas hominum quibuscunque vasis, vel vestimentis præferri. Neque tamen licitum est, bona Ecclesiæ alienari pro liberandis à iusta pœna malefactoribus, tametsi illa gravis sit, & valde molesta, *Mol. c. l.*

Potè in alienatione bonorum Ecclesiæ hoc casu, incipiendum est ab ijs, quæ non sunt destinata ad Altaris ministerium, nec cultui Divino dicata, nisi hæc superflua essent, nec necessaria ad competentem cultum Divinum: & inter illas res, quæ ministerio, & cultui Divino destinatae sunt, prius alienandæ sunt eæ, quæ non sunt consecra-

tæ, sed tantum benedictæ, ut casulæ, & pallia Altaris: eæ autem quæ sunt consecratae, ut sacra vasa, & calices, non nisi ex urgentissima causa sunt alienandæ, pignori tradendæ, præsertim Laicis, *Covarruv. lib. 2. var. resolut. c. 16. num. 8. Molin. in cit. dis. 468. conclus. 2.* ad hanc causam pietatis haud dubiè etiam referri debet, quod sacra vasa, & suppellex sacra vendi, & alienari possint, ut Ecclesiæ, & animæ fidelium ab hostibus fidei defendantur.

Quarta causa est incommòditas, ut si res alienanda plus damni, vel incommodi, quam utilitatis Ecclesiæ afferat, quia v. g. longè distat, vel si res sint exiguæ, *c. Terrulas*; *53. caus. 10. quest. 2.* Vel si plures sumptus in rei culturam faciendi sint, quam sit utilitas inde proveniens; nam tunc in talis rei alienatione utiliter negotiorum Ecclesiæ geritur, *Molin. c. l. num. 2.* Verùm hæc quarta causa continetur sub secunda, sicut & tertia ad primam reduci potest.

§. II.

Quæ forma servanda sit, sive quæ iuris solemnitates requirantur ad rei Ecclesiastica alienationem?

XXVI. Assertio 1. Inter Juris solemnitates requisitas ad alienationem rei Ecclesiasticæ requiritur inprimis, ut tractatus Capitularis præcedat, *c. Sine exceptione*; *52. ibi*; *cum totius Cleri tractatu, atque consensu*; *caus. 12. q. 2.* videlicet ut in Capitulo, aut Conventu simul congregato deliberetur, an iusta causa rem alienandi adsit, & num alienatio necessaria, vel utilis Ecclesiæ futura videatur, *Abb. in c. Tuanos*; *38. n. 6. de his quæ fiunt à Prel. & c. Molin. tract. 2. dis. 468. n. 5.* Idque sumitur etiam ex *c. Dudum*; *1. h. t. in 6.* ubi deciditur, quod alienatio perpetua facta de rebus Ecclesiæ vacantis, non præcedente tractatu, & sine iusta causa, non valet, ut habetur *in Summa ibid.* ubi talis casus proponitur. Vacante aliquâ Ecclesiâ Parochiali, Episcopus Dulmensis, cum consensu Capituli sui, decimas illius Parochiæ donavit, seu concessit Archidiaconatui Dulmensi, quia ita tenues redditus habebat, ut non sufficerent ad commodam sustentationem Archidiaconi: postea verò cum Ecclesia illa Parochialis alteri collata fuisset, petijt Parochus decimas ab Archidiacono sibi restitui. Sed Archidiaconus respondit, illas decimas non debere restitui Parocho, eò quod illæ ab Episcopo Dulmensi sibi donatæ, seu concessæ fuerint, cum consensu sui Capituli, produxitque instrumentum, in quo continebatur prædictas decimas eidem Archidiaconatui concessas, seu donatas esse, eò quod redditus illius tam tenues, & viles essent, ut non sufficerent ad onera annexa ferenda (scilicet ad congruam sustentationem, hospitalitatem exercendam, & Episcopalia jura præstanda, *Gl. hic V. Onera*; Re hac delatæ ad Papam Innocentium IV. Is respondit, quia Ecclesia Parochialis, dum vacaret, legitimo caruit defensore, qui ipsi

» ab Episcopo Dulmenfi debuerat deputari, ante
» factam translationem, seu concessionem deci-
» marum: & quia etiam tractatus solemniss, ac di-
» ligens, qualis in ejusmodi perpetuis concessioni-
» bus, & alienationibus rerum Ecclesiasticarum
» exigitur, & præcedere non debet, non fuit habi-
» tus: præsertim cum dicta concessionis, aut alie-
» nationis nulla evidens necessitas, vel utilitas subef-
» set, aut appareret: ideo dictus Pontifex, cum
» Consilio Cardinalium, illam irritam declaravit,
» & decimas tanquam ad Parohialem Ecclesiam
» pertinentes (de jure communi, c. *Cum contingat*;
» 29. & c. *segg. de decim. Gl. fin. hic*) eidem per sen-
» tentiam adjudicavit.

XXVII. Pro declaratione hujus c. notandum
primò. Licet Ecclesia vacans possit concedi, vel
uniri alteri Ecclesie, non dato ipsi legitimo defen-
sore, vel Curatore, *Clem. 2. h. t.* tamen bona ipsi-
us Ecclesie vacantis alienari non possunt, non dato
prius defensore, ut patet ex hoc c. *Gl. hic V. in concess.*
eo autem dato valeret alienatio, aliàs secus, *Franc.*
hic nu. 2. Et quidem dandus est Ecclesie vacanti Cu-
rator, seu Defensor à Papa, si sit Ecclesia Cathedra-
lis, vel ab Episcopo, si sit Ecclesia inferior, cum
quo tractari debet, ac discuti, num causa sufficiens
alienandi adsit, *Abb. inc. 1. num. 7.* Ne Sede vacan-
te &c. *Laym. in cit. diff. thesi 50.*

Notandum secundò. Ad rei Ecclesiasticæ alie-
nationem perpetuam requiritur, ut in Capitulo,
vel Conventu congregato tractatus fiat, hoc est,
collatio mutua de necessitate, vel utilitate aliena-
tionis, an scilicet necessaria, vel utilis Ecclesie sit
futura, vel saltem probabiliter existimetur, ac ju-
dicetur futura. At vero in alienationibus tempo-
ralibus, seu ad tempus, vel ad vitam factis, non re-
quiritur tractatus, in quibus tacitus consensus Ca-
pituli postea subsequens sufficit, *Gl. hic V. Perpetuis*, & *Franc. n. 3. 15. & 16.* quamvis autem utile sit
sæpius fieri tractatum in rerum alienatione perpe-
tua, non est tamen id necessarium, ut patet ex hoc
c. quod loquitur in singulari, *tractatus solemniss*, &
diligens, *Gl. hic V. Tractatus; inunct. Gl. marg. lit. B.*
Franc. hic n. 9.

XXVIII. Notandum tertio. In dubio non præ-
sumitur tractatum istum antecessisse, sed id probari
debet, vel de eo constare, ut ex communi docet
Abb. in c. Ea; 6. n. ult. de his quæ sunt à Præl. &c.
nam solemnitate extrinsecam actui in eo interven-
nisse non præsumitur, sed probari debet, *l. Quæ-
cunque 12. §. fin. ff. de public. in rem act.* & ibi *Gl. V.*
Tutore auctore; ubi habetur, quod auctoritas Tuto-
ris, & decretum judicis non præsumitur interven-
nisse in contractu pupilli, sed probari id debet,
Mascard. vol. 3. de probat. conclus. 1315. multoque
minùs præsumitur Capituli consensum intervenisse,
Abb. c. l. Verùm, si in instrumento alienationis à
Prælato, & Capitulo legitime subscripto, & obli-
gnato, vel Notarij manu confecto, mentio fiat
præcedentis tractatus, vel consensus Capituli, tunc
fides ei habetur, & præsumptio oritur, justam
quoque causam necessitatis, vel utilitatis interven-
nisse, licet contra talem præsumptionem admitta-
tur probatio in contrarium, *Mascard. c. l. nu. 10.*
& *II. & Volum. 1. de probat. conclus. 75. num. 11.*

Laym. in cit. disput. thesi 13. Neque verò necessa-
rium est, spectato Jure Communi, ut de præce-
dente tractatu, in quò specialiter discussum est,
an alienatio Ecclesie sit necessaria, vel utilis, spe-
ciale, & separatim instrumentum fiat; cum id nul-
lo jure expressum reperitur, ut docet *Suarez tom.*
4. de Religione tract. 8. lib. 2. cap. 27. num. 8. contra
Rebuff. Sed sufficit, si in eodem instrumento alie-
nationis mentio de eo fiat. Si verò in illo nulla
mentio fiat præcedentis tractatus, sed tantum nar-
retur, sive dicatur in eodem alienationem factam
esse, propter Ecclesie necessitatem, vel utilitatem,
v. g. ad dissolvenda debita Ecclesie, quibus aliter
satisfieri non poterat, vel quia fundus non erat
utilis Ecclesie, vel ut prædium utilius Ecclesie
comparetur &c. talia verba non sufficiunt; cum per
illa quippe merè narrativa non ostendatur præce-
sisse tractatum Capitulare, nam in ejusmodi so-
lemnitatibus, quibus partes renunciare non possunt,
non sufficiunt sola verba assertiva, seu narra-
tiva, nisi aliter probentur, vel de ijs constet,
Mascard. 6. l. conclus. 1315. num. 16. *Anchar. in cit.*
c. 1. not. 3. h. t. in 6. & ibid. Franc. n. 4. *Laym. in cit.*
diff. thesi 14.

Notandum Quarto. Concessio decimarum
Ecclesie vacantis facta Archidiacono in casu, *cit.*
c. 1. invalida fuit, ob triplicem causam: nempe
quia caruit defensore, & quia non intervenit
tractatus Prælati cum Capitulo suo, qui prius fieri
debet, quàm consensus, juxta *cit. c. Sine excep-*
tione; ibi totius Cleri tractatu atque consensu, argu-
mento deducto ab ordine scripturæ, ut notat *Barb.*
hic num. 3. ac denique, quia non constabat, ne-
cessitatem, vel utilitatem alienandi subesse, *Gl. hic*
V. Præsertim.

XXIX. Assertio 2. Altera conditio, seu so-
lemnitas necessariò requisita ad alienationem re-
rum Ecclesiasticarum est consensus Capituli, seu
Collegij, quoad majorem partem tunc præsentium
cit. c. Sine exceptione; & *c. 1. de his quæ sunt à Præ-*
latis & c. ac quidem Canonicorum Cathedrali-
um, si res alienanda sit Ecclesie Cathedralis, vel
cum consensu Canonicorum, seu Clericorum in-
ferioris Ecclesie Collegiatæ, si res ad illam per-
tineat: vel cum consensu Religiosorum Capitula-
rium, si sit Conventus Regularis, vel Clericorum
Beneficiorum, si sit Ecclesia Parochialis, plures
habens Beneficiatos: quòd si Ecclesia Collegio ca-
reat, sive nullos Beneficiatos habeat, alienare po-
terit solus Rector, cum consensu Episcopi, *Abb. in*
cit. c. 1. num. 5. Silvest. V. Alienatio; num. 4. Mo-
lin. cit. diff. 468. num. 14. Conclus. 5. sed de hoc di-
ctum supra *Tit. 10. §. 1. n. 1. & 2. segg.*

XXX. Caterùm alienatio rerum Ecclesi-
asticarum facta sine legitimo consensu personarum
Ecclesiasticarum, non tenet, licet approbetur per
Constitutionem Laicorum, prout statutum habet
tur in Concilio Lateranensi sub Innocentio III.
c. 44. quod refertur in *c. Cum Laicis 12. & ult. h. t.*
ubi ita decernitur: cum Laicis, etiam Religio-
sis, seu pijs, nulla de rebus Ecclesiasticis dispo-
nendi sit attributa potestas, quippe quos obse-
quendi manet necessitas, non auctoritas impe-
randi: idè dolendum est, quòd quidam Laico-

rum, refrigerante charitate, immunitatem Ecclesiasticam libertatis, quam non tantum SS. Patres, sed etiam sæculares Principes multis privilegijs munierunt, constitutionibus suis, vel potius destitutionibus impugnare præsumunt; dum alienationes Feudorum, & aliarum possessionum Ecclesiasticarum facere, jurisdictionem Ecclesiæ usurpare, seu exercere, mortuaria, & alia, quæ juri spirituali annexa sunt, sibi vendicare audent. Quare idem Innocentius IV. volens consulere indemnitatibus Ecclesiæ, & tantis gravaminibus providere, statuit, sacro approbante Concilio, Constitutiones, & venditiones hujusmodi Feudorum, & aliorum bonorum Ecclesiasticorum, sine legitimo personarum Ecclesiasticarum assensu præsumptas, seu factas, occasione, sive prætextu Laicæ potestatis (cùm talis non constituitur, sed destitutio, seu destructio dici possit, atque usurpatio sit juris dictionis Ecclesiasticæ) non tenere, & præsumptos tales per censuram Ecclesiasticam ad desistendum compellendos esse. Imò jure novo tales violatores sunt ipso jure excommunicati, c. *Noveris*, 49. & c. *Gravem*, de *sentent. excomm.* & in Bulla Cænæ Domini.

Hinc colligitur, quòd Laici nihil statuere possunt, vel disponere de rebus Ecclesiasticis, non solum de ijs, quæ per se & intrinsecè sunt spirituales: sed neque de ijs, quæ secundum se quidem temporales sunt, attamen spirituali juri annexæ, cujusmodi sunt mortuaria siue oblationes funebres, & proventus pecuniarii Ecclesiæ, & Monasteriorum, qui annexi sunt spirituali ministerio, & Titulo Beneficiorum, prout sumitur ex hoc c. & tradit *Abb. ibid.* n. 5. quia de annexis idè est judicium, c. 3. de *Constit.* Imò neque de bonis merè temporalibus Ecclesiæ possunt disponere potestates Laicæ; cùm sicut personæ Ecclesiasticorum sunt exemptæ à jurisdictione Laicorum, ita & bona eorum, *Abb. hic* n. 4. Ubi tamen n. 6. ait, quòd Laici possint statuta facere circa minuendam mundanam pompam funebrem, ne sumptus excedantur circa vestes lugubres, quod Ecclesia non approbat.

XXXI. Assertio 3. Conditio tertia, seu solemnitas jure requisita est, ut fiat subscriptio à Capitulo, seu Conventu, *cir. c. Sine exceptione*, § 2. *caus. 10. q. 2.* ubi in fine dicitur, quòd irrita sit venditio, & commutatio rei Ecclesiasticæ, absque subscriptione Clericorum, *in c. Gl. fin. ibid.* & in c. 1. de *his quæ sunt à Præl.* & c. Requiritur autem spectato Jure communi, subscriptio Capituli, seu Conventus, saltem in casibus jure expressis, videlicet in donatione, venditione, & permutatione rei Ecclesiasticæ, *juxta cit. c. 1. & c. Tunc*, § 8. de *his quæ sunt à Præl.* & c. adeoque in alienatione propriè dicta, per quam rei dominium directum transfertur, cùm aliàs regulariter non requiratur scriptura in qualibet dispositione, nisi jure specificè sit expressum, ut adhibeatur, sed sufficiat consensus, *Abb. in cit. c. 1. n. 4.* ubi addit, quòd in pluribus locis non observetur, ut subscriptio fiat in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, *Molin. cit. dis. 468. n. 7. Lesl. l. 2. c. 24. n. 63. Aor. cit. c. 1. q. 4.* Imò consuetudine jam receptam est, ut sufficiat subscriptio Notarii, ut tradunt *Dd. cit. & dictum supr. Tit. 10. §. 1. n. 3.*

XXXII. Porro circa instrumentum alienationis manu publici Notarii confectum, notandum primò. Non est necessarium, ut in illo exprimantur nomina

singulorum Capitularium: sed satis est, si in illo testetur Notarius de consensu, majoris partis Capitulariū, vel etiam unanimi eorum consensu, alienationem factam esse; nam latè loquendo, consensus majoris partis Capituli unanimis consensus censetur: unde asserenti majorem partem Capituli actui non interfuisse, vel non consensisse, onus probandi incumbit, *Abb. inc. Quanto*, § n. 2. de *his quæ sunt à c. & in c. Inter dilectos*, § n. 2. de *donat.* & *ibid.* *Imol. n. 6. Laym. cit. dis. thesi*, 29. Quòd si in instrumento simpliciter dicatur Capitulum consensisse, præsumi debet, quòd major pars consenserit; quia præsumendū est, Notarium tanquam juris peritum, verba usurpasse, secundum veram significationem juris, non potest autem juridicè & propriè loquendo, consensus Capituli dici, nisi major pars saltem præsentium, & legitime congregatorum Capitularium, consenserit, *Imol. c. l. n. 9. & Laym.*

Notandum secundo. Si Notarius non sit adhibitus, instrumentum factæ alienationis fieri debet, eiq; loco subscriptionis sigillum Capituli apponi; nam sigillum instrumento apponens id videtur ratū habere, ut tradit *Gl. in l. 2. V. Conquistata*; *in c. Gl. marg. C. de reb. alien. non alien.* Vel si instrumentum Notarii publici manu confectum sit, sufficit ipsius contestatio de adhibito consensu Capitulari, *Laym. in cit. dis. thesi* 26.

Denique quarta conditio, siue solemnitas jure requisita ad alienationem rei Ecclesiasticæ est, ut interveniat auctoritas, siue consensus Superioris, hoc est, ejus, qui ex munere publico Ecclesiæ præest, v. g. Episcopus, juxta c. 1. de *his quæ sunt à c. Abb. in c. Nulli*, § n. 6. h. t. de quo agemus infra.

XXXIII. Sed jam hinc oritur quæstio: an & quando præsumi possit, solemnitates jure requisitas, in alienatione rerum Ecclesiasticarum intervenisse? In qua re dicendum primò. Quamvis in instrumento alienationis rei Ecclesiasticæ, Prælati sigillo, & subscriptione munito, mentio fiat, siue narretur alienationem factam esse, præcedente tractatu Capitulari, & de Capituli consensu, ex causa legitima: videlicet ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ; tamen id non sufficit ad valorem alienationis, nisi constet, vel aliter probatum sit, prædictas solemnitates intervenisse; ob regulam receptam, quòd in solemnitatibus jure requisitis, quibus partes liberè renuntiare non possunt, non sufficiunt verba assertiva, siue nuda, & non probata narratio; nam alioqui facillè esset legis decreta, & requisita eludere, apponendo requisitas juris solemnitates intervenisse, cùm non intervenerint, *Anch. in c. 1. not. 3. h. t. in c. Franc. ibid. n. 4. Masc. vol. 1. de probat. concl. 75. n. 15. Laym. in cit. dis. thesi*, 26. & colligitur ex *cir. c. 1.* ubi verbis Episcopi, & Capituli asserentium tennes esse redditus Archidiaconi fides habita non fuit, quia licet causa illa justa fuisset transferendi decimas in Archidiaconum, non tamen apparuit vera, seu probata non fuit, ut notat *Gl. ibid. V. Tennes*; Similiter licet donatio, quæ fit, remunerandi causâ, valeat, etiamsi de meritis donatarialiter, quàm per assertionem donantis non constet, si quidem fiat donatio ab eo, qui potest liberè donare, etiam citra ulla merita præcedentia: secus autem est, si fiat à persona, quæ liberè, & merè liberaliter donare prohibetur, v. g. à patre, filiofam. à marito, uxori, à Prælato ex rebus Ecclesiæ: tum enim etiamsi in instrumento donationis dicatur, eam factam esse ob merita

rita præcedentia, non valebit donatio, sed revocari poterit, nisi constet, vel probatum sit, merita præcessisse; quia aliàs si standum esset nudæ assertioni, facile eludi posset prohibitio legis, affirmante donatore merita antececessisse, cum non præcesserint, *Iul. Clar. lib. 4. sent. §. Donatio; q. 3. nu. 2. Consentit. Gl. in c. Sicut; 16. V. Exprimantur; de sent. & re judic.* ubi ait, qui allegat solemnitatem, sive circa sententiam, sive circa instrumentum intervenisse, debet id probare. Si verò constet in alienatione rei Ecclesiasticæ intervenisse tractatum Capitularem, & consensum Capituli, potest ob ejus auctoritatem præsumi, ex justa & legitima causa illam factam esse, *Laym. in cit. dis. thesi 26. & dictum supra n. 28.*

XXXIV. Dicendum secundò. Quamvis in instrumento alienationis rei Ecclesiasticæ nudè narretur seu dicatur, illam factam esse à Prælato, cum Capituli consensu, ex causa legitima, citra aliam probationem, imò etsi in illo nulla omnino mentio fiat de adhibitis solemnitatibus; si tamen talis alienatio diuturno tempore non fuerit impugnata, sive nunquam ei contradictum, præsumi potest, omnia in eo legitime acta, cum requisitis solemnitatibus, fuisse, ut ex pluriù doctrina tradit *Mascar. cit. concl. 75. n. 15.* ubi ait, quòd ex tēporis diuturnitate solemnitates extrinsecæ præsumantur intervenisse; nā potuit peculiare instrumentum de tractatu Capitulari facto, & causā legitimā alienandi cōfectum fuisse, quòd tamen postea amissum fuit: vel potuit etiam publicè omnibus constare de necessitate alienationis, ita, ut nullus tractatus fuerit necessarius: consensus vero Capituli potuit postea accessisse, & alienatio facta per publicum instrumentum editum confirmari. Cum ergo requisitæ solemnitates potuerint intervenisse, ex temporis diuturnitate præsumendum est illas intervenisse, ita tamen ut talis præsumptio probationem in contrarium admittat, *Rosenthal tract. de feudis c. 4. concl. 32. n. 4. & 6. Laym. in cit. dis. thesi 27.* Verū tamen ad hujusmodi præsumptiones faciendas, præter temporis diuturnitatem, seu vetustatem, insuper necessariò requiritur scientia, & patientia eorum, qui alienationem, si illegitimè facta fuisset, revocare, & impugnare poterant, & probabiliter revocassent, *arg. c. Pervenit; 4. de empr. & vend. & ex communi docet Felin. in c. Sicut; 16. n. 33. de sent. & re judic. Rosenthal. c. l. n. 1. & 2. Gail. l. 2. observ. 161. Laym. c. l. Hinc resolvit Felin. c. l. Testamentum Cardinalis antiquum, in quo nulla fit mentio licentiæ à Papa impetratæ, sine qua fieri non potuit, censendum esse validum, si in Curia Romana testatus sit; quia tunc probabile est Papam id scivisse; non item si testatus sit extra Curiam, quia tunc Pontifex probabiliter præsumitur id ignorasse.*

Ubi notandum, tempus longum, seu diuturnum, quoad faciendam præsumptionem solemnitatis extrinsecæ, censetur esse tempus XXX. annorū, ex communi apud *Abbat. in cit. c. Pervenit; n. 7. & 10. arg. illius text.* saltem si res alienata sit magni præjudicii, seu momenti, vel solum X. annorum, si sit parvi præjudicii, *Rosenthal. cit. c. 4. concl. 31. Gail. cit. obs. n. 7.* Verū rectius dicitur, id Judicis arbitrio committendum esse, ut ex conjecturis determinet, quanti temporis lapsus sit necessarius, ut adhibiti consensūs, aliarumq; solemnitarum præsumptio induci possit, cum id tempus à lege nō sit definitum, *Menoeth. de arbit. iud. cas. 433. n. 29. Laym.*

c. l. thesi 28. Illud indubitatum est, ex diuturnitate temporis inemoralis præsumi omnes solemnitates in alienatione rerum Ecclesiasticarum requisitas intervenisse, *Gail. c. l. n. 7.*

§. III.

An alienatio rei Ecclesiastica prohibita alienari, facta sine legitima causa, & forma, sive solemnitate requisita, sit valida, etsi non licita?

XXXV. Assertio 1. Quamvis forma, sive solemnitas jure præscripta servata sit, si tamen causa alienandi rem Ecclesiasticam, videlicet necessitatis, aut utilitatis non adsit, ipso jure irrita est alienatio, *Abb. in c. pen. n. 7. h. t. Covarr. lib. 2. var. resol. c. 17. n. 2. Azor p. 2. l. 9. c. 1. q. 8. Molin. cit. dis. 468. cond. 6. num. 15. contra Gl. in cit. c. Sine § 2. V. Profuturum in fine.* Sed probatur ex c. 1. h. t. in 6. ubi alienatio quædam declaratur nulla, vel maximè, quia defectu legitima causa necessitatis, vel utilitatis: & in *Climent. 1. eod. locatio ad vitam, vel ad longum tempus, pronuntiatur nulla, si facta sit sine necessitate, aut utilitate Ecclesiæ: Idem habetur in Extravag. unie. eod. ubi omnis alienatio, nisi in casibus jure permisis, adeoque ex causa justa facta, nullius omnino roboris esse declaratur, Ratio est, quia quando duo copulativè requiruntur ad valorem alicujus actūs, alterutrum solum non sufficit: ut in proposito, ad valorem alienationis rei Ecclesiasticæ non sufficit, quòd solemnitas sit servata: sed requiritur insuper, ut in casu jure permisso, sive ex causa justa sit facta; nam consensus Capituli, & aliæ solemnitates solum requiruntur, ut provideatur Ecclesiæ utilitati, & res ejus non facile alienentur, sine causa scilicet justæ necessitatis, vel utilitatis. Sufficit tamen ut alienatio sit valida, causam fuisse probabiliter existimaram, esse validam à contrahentibus, quando facta est alienatio, etsi postea reperitur insufficientis, *Molin. c. l. n. 15.**

XXXVI. Assertio 2. Alienatio rerum Ecclesiasticarum immobilium pretiosarum, quæ assertari possunt, si fiat à Prælato ex justa quidem causa, sed sine tractatu, & consensu Capituli, ac proinde sine debita forma, & solemnitate Canonica, est ipso jure, videlicet Ecclesiastico, irrita, saltem in judicio & foro externo, prout constat ex c. *Si quis; 6. in c. l. V. Ab initio nullas;* Ubi ait, ex hoc manifestè patet, quòd alienatio, quæ fit contra formā juris, nulla est ipso jure; quia sine forma, quæ dat esse rei, nō potest res subsistere, & quòd contra jus factū est, pro infecto habetur, *l. Non dubium §. C. de leg. & reg. iur. 64. in 6. Azor p. 2. l. 9. c. 1. q. 8. Mol. cit. dis. concl. 3. n. 3. Henric. Canisius in c. Nullus §. n. 13. h. t.* Id tamen non ita intelligendum est, quòd ex tali alienatione nulla etiam naturalis obligatio oriatur, si Prælato alienanti administratio competebar: sed quòd talis alienatio ita rescindi possit, ac plerumq; debeat, ac si ab initio omnino irrita fuisset. Et hinc talis alienatio

per accedentem postea Capituli consensum, si ei aliud non desit, ratificari, seu confirmari potest, ita ut jure etiam positivo conualecat, perinde ac si ab initio semper omni jure valida fuisset, juxta c. 3. de his, quæ fiunt à Prælato & c. Laym. in c. Auditis; 29. n. 1. de Elect. Quare si hujusmodi alienatio à Prælato (ad quem aliàs jure naturali pertinet potestas alienandi, quippe cui commissæ est administratio Ecclesiæ & bonorum illius) facta sit, sine tractatu & consensu Capituli, vel etiam sine auctoritate Superioris, adeoque non servatâ formâ juris positivi sive Ecclesiastici, spectato jure naturali, injusta non est; quia substantialia contractus intervenerunt, videlicet mutuus consensus contrahentium, & justa causa alienandi subest, nec ulla fraus, aut injuria, seu læsio cujusquam intercessit: talis inquam, alienatio valida est in foro conscientiæ, ita ut is, cui alienatio v. g. venditio facta est, tutâ conscientiâ, rem retinere possit, si nemo se ei alienationi opponat, aut rescissionem ejus à judice petat, & re ipsâ utilis sit Ecclesiæ ipsa alienatio. ut docet Abb. in c. 1. n. 19. de restit. in integr. Navarr. in Tract. de alien. rer. Eccles. n. 17. & in Tract. de spoliis Cleric. §. 2. n. 6. & c. q. 8. §. Secundum est, Laym. in cit. c. Auditis, & Lib. 1. tr. 4. c. 16. n. 9. in fine, & in cit. disp. de rer. Eccles. alien. Thesi 24. Ratio est, quia hujusmodi solemnitates non pertinent ad substantiam intrinsecam alienationis, secundum naturam & primævam institutionem actûs: Unde cum rerum Ecclesiæ alienationes aliquando licite fiant, sine tractatu & reliquis solemnitatibus, ut patet in casibus suprà allatis, idè potius accidentales & extrinsecæ sunt censendæ, quàm substantiales, ut notat etiam Barbos. in Collectan. in c. 1. h. t. in c. n. 6. 7. & 8. & spectato jure naturæ, ac in foro conscientiæ, tales alienationes etiam sine illis sunt validæ. Confirmatur, quia SS. Canones solemnitates adhiberi volunt in alienatione rerum Ecclesiasticarum ad vitandas fraudes, quæ intervenire possent: hæ autem cessant in foro conscientiæ, ut supponitur, & consequenter etiam cessat illa præsumptio juris positivi. Idque generaliter procedit in omni actu, in quo est prætermissa sollemnitas juris positivi, servato solo jure naturali, Abb. c. l. Silvest. V. Alienatio; n. 13.

XXXVII. Contrarium tamen tenet Suar. tom. 4. de Relig. Lib. 2. c. 77. n. 20. & 21. & aliqui Dd. Recentiores, videlicet, quod is, qui etiam justè accepit, v. g. emendo à Prælato bona Ecclesiæ, sine solemnitatibus jure requisitis, non possit illa in conscientia retinere, donec repetantur, nec fructus, imò si in mora sit restituendi, teneatur ad damna Ecclesiæ compensanda, nisi propter bonam fidem à culpâ excusetur. Idque probat primò. Quia effectus legis in casu particulari cesset. Secundo, quia hic deest potestas alienandi, quippe quæ non aliter est Prælati concessa, nisi adhibitis juris solemnitatibus. Tertiò quia hic deest forma substantialis alienationis: ubi autem forma deficit, actus est ipso jure nullus, cum sine forma actus non subsistat. Verùm imprimis falsò supponitur, alienationem rei Ecclesiasticæ sine solemnitatibus jure requisitis, à Prælato factam, ita per leges vel Canones irritari, ut neque naturaliter seu in foro conscientiæ valeat: nam quamvis lex Canonica vel S. Pontifex possit alienationem sive contractum celebratum circa rem Ecclesiasticam ita prohibere, ut omni jure etiam naturali sit irritus, non

Tomus III.

tamen censetur, id velle facere, nisi id sufficienter exprimat: alioquin verò, si contractus, suapte naturâ, sive spectato jure naturali sit validus, censetur is per legem sive Canonem solùm esse infirmatus, seu rescissus civiliter, & in ordine ad forum externum, non autem naturaliter, seu quoad forum conscientiæ, ut docet Laym. cit. c. 16. n. 6. & 3. seqq.

Porro ad primum Argumentum contrariæ sententiæ respondetur: distinguendum esse inter forum externum seu contentiosum, & forum internum conscientiæ: nam in foro externo locum habet hæc regula, quando lex fundatur in præsumptione fraudis, tanquam causâ principali & adæquatâ, ita ut Judex debeat secundum præsumptionem à jure seu lege factam in omnibus casibus occurrentibus procedere, & sententiam ferre: tunc lex præsumens periculum fraudis non cessat obligare, etiamsi cognita veritate, præsumptio fraudis absit, ac cesset in casu aliquo particulari, sed requiritur, ut periculum seu præsumptio fraudis absit & cesset in communi & generaliter, ut docet Covarr. in c. Cum esset; n. 9. de Testament. Laym. l. 1. tract. 4. c. 17. n. 4. sic lex irritans & prohibens matrimonium clandestinum fundatur in præsumptione fraudis, & tamen invalidum est, etiamsi in casu particulari constet, abesse fraudem. Et ratio est, quia leges formantur pro foro externo de iis, quæ communiter, & ut plurimum accidunt, licet ergo lex fundata in præsumptione periculi vel fraudis interdum in casu particulari cesset, non tamen desinit obligare, si sæpius & communiter fraus intervenite soleat.

At verò in foro interno conscientiæ hæc regula locum habet, fundata in jure naturæ præsumptio cessat, ubi de veritate constat, & consequenter cessat etiam lex positiva fundata in præsumptione, in foro animæ, si de veritate constet, nam præsumptio cedit veritati, ut docet Abb. in c. Quia plerique; 8. n. 18. de immunit. Eccles. Laym. l. 1. tr. 4. c. 21. n. 4. Itaque lex irritans alienationem rei Ecclesiasticæ factam, sine debitis solemnitatibus, ob vitandas fraudes, cessat obligare in foro animæ, si constet de veritate, donec per sententiam judicis rescindatur talis alienatio, vel alius actus factus sine solemnitatibus jure positivo requisitis.

Ad secundum argumentum respondetur: potestatem alienandi non deesse in Prælati, saltem si Capitulum sciat, & non contradicat, adeoque tacite consentiat in alienationem faciendam, ac proinde alienatio etiam sine solemnitate facta valet, saltem jure naturali, & effectum aliquem producere potest. Ad tertium dicitur, solemnitates jure requisitas pertinere ad formam substantialem alienationis spectatæ, secundum effectus juris positivi, & fori externi, non item secundum jus naturale, & forum internum conscientiæ, ut patet ex suprà dictis.

Non obstat, quòd in pluribus Canonibus suprà allatis dicatur, alienationes rerum Ecclesiasticarum esse absolute irritas, & nullas, nullius roboris, & momenti, &c. quia ex eo solùm sequitur, esse irritas ipso jure positivo, & in foro externo, non autem jure naturæ, & in foro conscientiæ: nam licet aliàs regulariter, quòd est licitum, vel illicitum in foro interno, est etiam licitum, vel illicitum, validum, vel

Gg

vel

vel invalidum in foro externo, & è converso, id tamen non procedit, quando forum externum fundatur in præsumptione aliqua, & secundum illam procedit, præter rei veritatem secretò cognitam, tum enim si constet de veritate contraria, in foro conscientie præferenda est veritas præsumptioni falsæ, ut dictum *supr. l. 2. Tit. 2. sec. 1. §. 1. n. 4.* & tunc nullo modo licet argumentari à foro externo ad internum, ut in proposito, invalida est alienatio rei Ecclesiasticæ, sine solemnitatibus jure Canonico requisitis, ergo etiam invalida est talis alienatio in foro interno conscientie, quia tunc non idem obtinet in utroque foro.

Confirmatur primò. Quia in effectu per talem alienationem nihil omnino præjudicatur Ecclesiæ, cum ea rescindi possit per officium, vel sententiam Judicis, perinde ac si ab initio nulla fuisset: & in arbitrio sive optione Ecclesiæ est, an velit agere contra possessorem, ad restituendam rem, cum fructibus, vel contra illegitimè alienantem, ut resarciat damnum Ecclesiæ illatum, ut infra dicetur, & nimis durum est, eum, qui rem ad Ecclesiam pertinentem emit justo pretio, & quæ ex justa necessitatis vel utilitatis Ecclesiæ ipsi vendita fuit, & sine omni fraude ac dolo possidet, obligare ad restituendam rem, cum fructibus, antequam id petatur in judicio.

XXXIX. Confirmatur secundò. Prædicta sententia ex generali illa & receptissima doctrina, quam tradit *Gl. in c. 1. V. Sede vacante supr. Ne Sede vacante* & *Sanch. Lib. 7. moral. c. 31. n. 28.* Ubi ait, generale id esse in omni contractu celebrato cum Ecclesia, absque debita licentiâ & solemnitate, ut favore Ecclesiæ claudicat contractus, ita ut contrahenti cum illa non liceat resilire: At Ecclesia, si velit, poterit stare illo contractu, aut non stare: sicut accidit etiam in contractu cum pupillo, aut minore XXV. annis, absque Tutoris, vel Curatoris auctoritate, *l. Julianus; 13. §. Si quis à pupillo; ff. de action. empr. vel cum Religioso, sine licentia sui Superioris*: quamvis contrahenti cum minore, vel Ecclesiâ, vel Religioso concessum sit agere, ac petere, ut minor, vel Ecclesia, vel Monasterium compellatur declarare, num velit stare contractu, an ab eodem recedere, *juxta cit. l. Julianus, §. Si quis colludente, Sanch. c. l. n. 31.* Ex quo sequitur, Ecclesiam sic contrahendo, aliquo modo obligari, scilicet naturaliter, etiam si extrinsecè juris solemnitates, nempe tractatus, consensus Capituli expressus, licentia, seu auctoritas Superioris non intervenerint; quia id est contra rationem contractus reciproci v. g. venditionis & emptionis: impossibile enim est, ex contractu reciproco seu ultro citroque obligatorio aliquem ita obligari, ut alter contrahens nullo modo vicissim sit obligatus, *Laym. incit. diff. Thesi 25.* Similiter in contractu cum infante vel furioso, nulla omnino obligatio ex utraque parte oritur, ut docet *Laym. l. 3. Tr. 4. c. 9. n. 9.* si verò pupillus sit proximus pubertati, ita ut sufficientem consensum præstare possit, & contractum celebret, sine

Tutoris auctoritate, naturaliter obligatur, *l. 1. in fine ff. de novation. l. Pupillus; 21. ff.*

ad leg. falcid. Laym. cit.

Thesi 25.

An Prælati, sine consensu Capituli, aliisque iuris solemnitatibus, valide renunciare possint hereditati, vel Legato rei immobilis, aut mobilis pretiosa relicto Ecclesiæ?

XL. Negat *Molina cit. diff. 408. n. 12. §. Dubium est; Azor cit. c. 1. q. 12.* Ubi dicit, hanc opinionem esse probabiliorē. Ratio est, quia licet ante hereditatem aditam, jus in re sive dominium non sit acquisitum Ecclesiæ, est tamen ei acquisitum jus ad rem, cui juri Prælati sine consensu Capituli renunciare non potest; cum jura ad bona immobilia, vel mobilia pretiosa, quæ servari possunt, inter res immobiles Ecclesiæ computentur, ut supra dictum, idcirco ejusmodi juris abdicatio species quædam alienationis censenda est in materia Ecclesiæ favorabili. Idcirco magis locum habet in legato, cujus dominium à morte testatoris statim acquiritur legatario etiam ignorant, *l. Cum Pater; 77. §. Surdo, & l. Legatum; 80. ff. de legat. 2. l. à Titio; 64. in fine ff. de furtis.* Similiter pupillus fundum sibi legatum repudiare non potest, sine Prætoris auctoritate; esse enim & hanc alienationem, cum res sit pupilli, nemo dubitat, inquit *J. Crus in l. Magis; 5. §. Fundum autem, ff. de rebus eorum, qui sub tutela* & c. Et hæc sententia est valde probabilis.

XLI. Contraria tamen sententia affirmativa est communior, quam tenet *Abb. in c. Tuas; 8. n. 9. de his, quæ sunt à Prælat.* Licet addat hanc questionem esse dubiam, *Silvest. V. Alienatio; q. 19. Less. l. 2. de justit. c. 24. n. 65. Sanch. l. 6. de matrim. diff. 4. n. 11. Laym. l. 3. tr. 4. c. 10. n. 7. & alii plures.* Ratio est, quia talis repudiatio seu renunciatio hereditatis vel Legati non est alienatio rei Ecclesiæ: sed potius non acquisitio, cum ante aditam hereditatem, vel acceptationem Legati à Prælato factam, nondum sit verè ac perfectè acquisitum ejus dominium Ecclesiæ: unde licet Prælati non possint alienare rem Ecclesiæ immobilem, vel mobilem pretiosam, quæ servari potest, sine debitis juris solemnitatibus; potest tamen illam non acquirere, sine illis; quia non sunt paria, lucra non capere, & quæ sita perdere, idcirco etiam sine illis potest Prælati repudiare rem Ecclesiæ nondum acquisitam, cum talis repudiatio non sit alienatio, ut constat ex *l. Si sponsus; 5. §. Si maritus hæres, ff. de donat. int. vir. & uxor.* Ubi permittitur Marito repudiare hereditatem aut Legatum, ut uxori obveniat, nec censetur esse alienatio, seu donatio inter Conjuges. Et ex *l. Qui autem; 6. §. Perinde & §. Sed & illud, ff. de in fraud. credit.* Ubi repudiatio hereditatis vel Legati, non censetur alienatio facta in fraudem creditorum: cujus ratio est, quia talis debitor nihil alienat, cum nihil acquisierit, jus enim alienandi hereditatem, antequam ea acceptetur, non censetur esse in bonis nostris, *l. Pretia; 63. §. Sed nec heredem, ff. Ad leg. falcid.* Et quamvis, si res in specie legata sit, ejus dominium statim à morte

testato

Testatoris transeat in legatarium, etiam ante aditam hereditatem, juxta *ll. supra allegatas*, & ita videatur ejus repudiatio esse imminutio proprii patrimonii, & quedam alienatio: reverâ tamen talis non est, quia ante acceptationem, dominium Legati non nisi imperfectè & revocabiliter acquiritur Legatario, & sub tacita conditione, nisi repudiatur, unde si postea repudiatur, juris fictione perinde est, ac si non esset acquisitum dominium, *Gl. in cit. l. Qui autem. §. Sed & illud. V. Legatum, Sanch. c. l. n. 8.* Neque etiam obstat, quod pupillus non possit repudiare hereditatem, vel legatum, sine Tutoris auctoritate; tum quia is caret omni administratione rerum suarum; non item Prælatus, qui habet administrationem rerum Ecclesiæ, ut responderet *Abbas c. l. tum quia pupillo & minori prohibita est, non solum vera alienatio, per quam res jam acquisita transfertur in alium, sed etiam omnis lucrum, si non acquisitio lucrum, quæ est quodammodo alienatio.* At verò in bonis Ecclesiæ solum requiruntur solemnitates jure præscriptæ, quando fit vera ac propriè dicta alienatio, cum scilicet rei acquisita dominium, vel jus in re transfertur, *Sanch. c. l. n. 12.* Idque confirmatur ex *c. Cum Apostolica; 7. de his, quæ sunt à Prælati &c.* Ubi habetur, quod illud solum non possit alienari à Prælato, sine consensu Capituli, quod ab Ecclesiâ possidetur, adeoque etiam acquisitum est. Denique ad primum fundamentum contrariæ sententiæ dici potest, illa jura & actiones computari inter bona immobilia Ecclesiæ, quæ illi competunt, post factam acceptationem hereditatis vel Legati, vel alterius rei immobilis, aut mobilis pretiosæ: antequam verò Prælatus acceptat rem, non habet propriè dictum jus ad rem, & consequenter neque actionem, quæ non datur, nisi suppositâ acceptatione. Porro etsi Prælatus solus, sine consensu Capituli validè repudiet hereditatem, vel Legatum relictum Ecclesiæ, non tamen licitè, sed peccat, si sine iusta causa id faciat, *Sanch. c. l. n. 14. & patebit ex dicendis.*

XLII. Ex dictis inferitur, licet Prælatus seu Rector Ecclesiæ solus, sine consensu Capituli, aliisque solemnitatibus, non possit Ecclesiæ suæ obesse, ac præjudicare, agendo & contrahendo, seu jura ac bona acquisita alienando: potest tamen solus obesse ac præjudicare Ecclesiæ in non acquirendo, seu bonis ac jurebus Ecclesiæ acquirendis renunciando, ut ex communi docet *Gl. in c. ult. V. Meliorem caus. 16. q. 6. Abb. in c. ult. n. 15. de locat. & in cit. c. Tuz. n. 9. de his, quæ sunt &c.* Ubi ait, quod Prælatus in acquirendis potest Ecclesiæ conditionem facere deteriores, *Laym. in cit. c. 10. n. 6. & cit. diff. de alien. rer. Eccl. Thesi 45.* quia aliud est nocere, aliud non prodesse. Quare Prælatus solus validè repudiare potest donationem Ecclesiæ suæ oblatam seu faciendam, & Abbas validè renunciare potest hereditati, quæ post Novitii professionem, & mortem patris, Monasterio esset obventura, cum enim possit renunciare hereditati jam delatæ, sed nondum aditæ, ut supra dictum: multo magis potest hereditati, quæ nondum delata est, nec acquisita, sed deferenda, & acquirenda, *Sanch. Lib. 7. moral. c. 6. n. 4. Laym. cit. c. 10. n. 6.* Item potest Prælatus præjudicare Ecclesiæ, sine consensu Capituli, aliâque solemnitate in judicialibus, si per negligentiam sinat ferri sententiam contra Ecclesiâ,

Tomus III.

& omittat appellare; & in usucapionibus, permitiendo res Ecclesiæ ab alio usucapi seu præscribi, *Laym. c. l. & in cit. Thesi 45.* Verumtamen in his casibus, tenetur Prælatus ex propriis bonis resarcire damnum Ecclesiæ, per dolosam vel negligentem administrationem illatum; quia ex officio, adeoque ex iustitia tenetur bene administrare, *c. 2. caus. 12. q. 4. ubi Gl. V. Neglectum ait: si Prælatus aliquid negligit acquirere Ecclesiæ suæ: cum possit, hoc imputatur ei, & de hoc tenetur, instat Tutoris, juxta l. Quicquid; 7. C. Arbitrium Tutelæ.* Præterea Ecclesiæ in his casibus competit etiam Beneficium restitutionis in integrum, ob negligentiam Prælati in acquirendo lucro Ecclesiæ, ita ut in optione ipsius sit, vel agere contra Prælatum, vel petere restitutionem in integrum, *Sanch. cit. diff. 4. n. 15. Laym. cit. c. 10. n. 7.*

XLIII. Illud hic addendum, licet Prælatus in multis comparetur Tutori & Curatori, in aliis tamen quibusdam ab eo differt, ut notat *Gl. Recepta in c. ult. caus. 5. q. 3. in fine casus.* Nam primò, Tutor est temporalis, seu ad tempus datus: Prælatus verò plerumque est perpetuus. Secundò, Tutor non potest uti, nec frui rebus pupilli: at verò Prælatus potest uti, & frui bonis Ecclesiæ, ex quibus sustentationem accipit, idèque usufructuario, quia ejus jus morte finitur, sicut usufructuarii, vel saltem usufructuario comparatur, secundum *Gl. in c. ult. V. Reservari de offic. Ordin. in 6.* Tertio, tutela est onus: Prælatura est honor ac dignitas, continet enim præminentiam inter alios junctam cum jurisdictione externa. Quarto, Prælatus habet liberam & generalem administrationem in bonis Ecclesiæ, adeoque ampliorem, quam Tutor, aut Curator, nisi quod donare non possit, *c. 3. de donation. de quo infra à Tit. 24. Laym. in cit. diff. Thesi. 46.*

SECTIO III.

DE CONSENSU, VEL AVCTORITATE PRÆLATI NECESSARIA AD RERUM ECCLESIASTICARUM ALIENATIONEM.

§. I.

An, & quando Superioris Prælati consensus vel auctoritas requiratur ad alienationem rerum Ecclesiasticarum?

XLIV. Præmittendum primò. Prælatus v. g. Episcopus duobus modis potest auctoritatem suam præstare alienationi rei Ecclesiasticæ. Primò, ut ipsemet alienet, sitque principalis alienationis auctor: ut si v. g. Episcopus, cui rerum administratio competit, rem immobilem pertinentem ad mensam suam, cum consensu Capituli Cathedralis, alienet qui tanquam quedam solemnitas juris & conditio necessariò requisita accedere debet, ut supra dictum. Vel si Episcopus rem aliquam immobilem pertinentem ad Ecclesiâ inferiorem vacantem alienet, constituto ei defensore, cum consensu Capituli seu Conventus ejusdem Ecclesiæ inferioris, si collegiata sit, juxta *c. 1. h. r. in 6.* Secundò ut non ipsemet Prælatus Superior, v. g. Episcopus alienet

alienet, sed Collegium, Prælatus, aut Rector seu Parochus Ecclesiæ inferioris: Superior autem Prælatus, videlicet Episcopus, vel alius, cui Ecclesiæ illa subiecta est, consensum seu potius auctoritatem præbeat alienationi: nam qui in minoribus seu inferioribus absolute vocari solet consensus, is in eo, qui ex officio publico præest, vel legitimam administrationem habet, auctoritas appellatur, *Gl. in c. 1. V. Tractatus; h. t. in 6. Innocent. ibid. n. 3.* Ubi ait, consensus est etiam minorum, sed auctoritas tantum majorum, seu Superiorum, *Molin. cit. dis. 468. concl. 3. n. 4.* Requiritur autem, ut hic consensus Superioris seu auctoritas expressè adjiciatur actui, *c. Abbatibus; 41. caus. 12. q. 2. Innoc. in cit. c. 1. n. 5.* Imò etiam, ut in scriptis detur, quod et si non ad substantiam actus, ut censet *Innoc. in cit. c. 1. n. 5.* saltem ad probationem actus faciendam requiritur, *Laym. in cit. dis. th. 30.*

Præmittendum secundo. Plures sunt inter auctoritatem priore modo, & auctoritatem posteriore modo acceptam, differentia. Nam primò, quando Prælatus vel Rector Ecclesiæ ipsemet alienat, tanquam Auctor principalis alienationis: tum ipsius consensus sive auctoritas necessariò intervenire debet in ipso contractu, sive negotio; quia iste consensus pertinet ad substantiam contractus seu actus, cum quilibet contractus necessariò includat utriusque partis contrahentis consensum in idem: at verò auctoritas sive consensus Superioris, posteriore casu, quando non est principalis Auctor, neque ipsemet alienat, potest intervenire ex postfacto, sicut & Capituli consensus, ut ex communiore sententia tradit *Franc. in cit. c. 1. n. 12. h. t. in 6.* Secundo, si Prælatus ipsemet debeat esse principalis Auctor alienationis, & non consentiat, contractus omni jure, etiam naturali, est irritus, ob defectum potestatis effectricis, sive consensus unitis partis principaliter contrahentis. At verò si inferior Prælatus, seu Rector habens potestatem administrandis res Ecclesiæ alienet, non petito, vel non impetrato consensu Superioris Prælati, probabile est, contractum, si alioquin non cedat in damnum Ecclesiæ, sed in ejus utilitatem, esse validum, donec per legem seu jus positivum rescindatur, ut indicat *Innoc. in cit. c. 1. h. t. in 6.* Ubi ait, quod contractus alienationis capit substantiam, non à scriptura, sed à consensu contrahentium, *Laym. in cit. dis. Thes. 31.* His præmissis sit.

XLV. Assertio 1. Si bona alienanda spectent ad Ecclesiam secularem inferiorem Cathedrali, & subiectam jurisdictioni Episcopi, quæ Collegium Clericorum vel Conventum non habet, v. g. ad Ecclesiam parochialem: tunc si Prælatus Superior, v. g. Episcopus bona illa ita alienet, ut ipse alienationis sit Auctor, necessarius est etiam consensus sui Capituli Cathedralis; nam ita jure statutum est de unione in *Clement. 2. h. t.* videlicet quod Episcopus Ecclesiam sibi subiectam unire debeat, interveniente consensu Capituli sui, ergo pari ratione, non poterit etiam alias alienationes bonorum talis Ecclesiæ facere, sine tractatu & consensu Capituli sui Cathedralis, ut docet *Gl. in c. 1. V. Tenuet & ibid. Franc. n. 24. Pers. Sed in contrarium; h. t. in 6. arg. illius c. Abb. in c. 1. n. 5. de his, quæ sunt à Præl. & c. Molin. cit. dis. 468. concl. 5. n. 14. Laym. in cit. dis. Thes. 33.* Si verò Prælatus Superior sive Episcopus non sit Auctor talis alienationis, sed ipse Prælatus inferior, aut Rector Ecclesiæ bona Ecclesiæ suæ

alienet, tunc si ea Ecclesiæ inferior Collegiata sit, seu Collegium proprium aut Conventum habeat, præter consensum seu auctoritatem Superioris Prælati, videlicet Episcopi, requiritur consensus Capituli seu Conventus inferioris illius Ecclesiæ, non autem consensus Capituli Cathedralis; quia hæc conditio seu solennitas, nullibi in jure reperitur expressa, ut tradunt *Franc. Abb. Molin. locis cit. & Laym. Thes. 32.* Ratio autem diversitatis inter hunc posteriorem casum & priorem, ista communiter assignatur, quia in priore alienatio fit per ipsum Episcopum, ne ergo fortè dissipet bona inferioris Ecclesiæ non Collegiata, merito requiritur, ut adhibeatur consensus Capituli Cathedralis. In casu verò posteriore, alienatio fit ab ipso Prælato seu Rectore Ecclesiæ inferioris Collegiata, & ideo requiritur quidem, præter intervenientem auctoritatem Prælati Superioris seu Episcopi consensus Capituli seu Collegii inferioris Ecclesiæ, non autem consensus Capituli Cathedralis, sed sufficit adhiberi consensum proprii Capituli inferioris Ecclesiæ, *Abb. c. 1. & Molin. Veruntamen etiam in hoc casu, Episcopus vel alius Prælatus Superior simili potestate prædictus, si consensum seu auctoritatem præter alienationi, quæ fit à Prælato seu Rectore inferioris Ecclesiæ Collegiata, debet spectato jure communi, in hoc quoque negotio adhibere saltem consilium Capituli sui Cathedralis, sicut in aliis negotiis, quæ aliquis momenti sunt, juxta c. Novit; 4. & c. Quanto; 5. de his quæ sunt à Præl. & c. Abb. c. 1. & Laym. Thes. 32.* Si denique Ecclesiæ inferior, v. g. parochialis, Collegium seu Conventum non habeat, solus Rector alienare potest bona suæ Ecclesiæ cum consensu seu auctoritate Prælati Superioris, videlicet Episcopi, qui tunc sufficit, ut tenent *Dd. supra cit.* quia juxta regulam traditam apud *Abbat. in c. ult. n. 14. de locat. & alios:* Rector Ecclesiæ non Collegiata tantam potestatem habet in alienando (cum auctoritate Prælati sui Superioris) quantam Prælatus Ecclesiæ Collegiatae unâ cum Capitulo suo. Porro non solum in alienationibus: sed etiam in transactionibus super juribus Ecclesiæ inferioris, requiritur consensus Episcopi, cui talis Ecclesiæ est subiecta, uti sumitur ex c. 2. de transactionib. Ubi requiritur consensus Episcopi, ut firma sit compositio inter personam Ecclesiasticam, & Laicos super decimis facta, *Laym. ibid. n. 1.*

XLVI. Assertio 2. Si Prælatus Regularis non sit exemptus, sed subiectus Episcopo, præter consensum Conventus sui, juxta c. 1. & toto Tit. De his quæ sunt à Præl. & c. etiam consensus & auctoritas Episcopi requiritur in alienationibus rerum Ecclesiæ suæ, prout statuitur in c. Abbatibus; 41. Ubi requiritur etiam subscriptio Episcopi, & c. Placuit; 51. caus. 12. q. 2. c. In venditionibus; 40. caus. 17. q. 4. & tradit *Gl. Communiter recepta in summa. caus. 12. q. 2. & Gl. in Clem. 1. V. Non habeat, & V. Proprii h. t.* Si verò Prælatus sit exemptus & immediatè subiectus S. Pontifici, à quo confirmationem accipit, tunc ejusdem consensum & auctoritatem requirere debet; nam ille est proprius Prælatus, sive immediatus Superior talis Abbatis vel Prioris exempti, ut tradit *Gl. in cit. Clement. 1. V. Proprii, Franc. in cit. c. 1. n. 23. h. t. in 6. Suar. Tom. 4. de Relig. Lib. 2. c. 27. n. 15.* Quod si verò Prælatus Regularis exemptus Ordinistui Generalem habeat, tunc ipsemet Generalis, vel ex illius concessione,

sione Provincialis loco Episcopi esse censetur, adeoque illius consensus in alienationibus rerum Ecclesiæ vel Monasterii requiritur, & sufficit; quia cum sit Prælati exemptus, consensus Episcopi non est necessarius, ut notat *Turrecremata super caus. 12. q. 2. n. 4. & Franc. c. l. Suar. c. l. n. 13.* nam auctoritatem imponere in alienatione rerum Ecclesiasticarum, ad ius Episcopale pertinere censetur, *cit. c. Abbatibus, & c. In venditionibus*, idemque iis tantum Prælati competit, qui Episcopalem vel quasi Episcopalem jurisdictionem obtinent in Ecclesiis sibi subiectas, sive sint Regulares, sive Sæculares, ut excommuni docet *Abb. in c. 1. n. 3. h. t.* In qua re tamen, quod ad Regulares attinet, cuiusque Ordinis consuetudo & statuta approbata spectanda sunt; an nimirum consensus Generalis intervenire debeat, an verò sufficiat consensus Provincialis? *Suar. c. l. & Laym. in cit. dis. The- si 34.*

Cæterum in Religione Societatis Jesu ad alienationem rerum immobilium, vel mobilium pretiosarum non requiritur consensus Capituli, nec immediati Superioris: sed solum tractatus cum Consultoribus, non tamen consensus: sed sufficit consensus, Præpositi Generalis, juxta Bullam Gregorii XIII. anno MDLXXVI. die XVIII. Decembris editam. Neque etiam necessaria est facultas à Papa concessa, nisi in casibus à jure non concessis, ut constat ex Bulla Pii V. edita anno MDLXVI. *Molin. cit. dis. 468. concl. 4. n. 13.*

XLVII. Verum juxta decretum Urbani VIII. die 7. Septembris anno MDCXXIV. editum, prohibetur Regularibus omnium bonorum immobilium, vel pretiosarum mobilium alienatio, omnique pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, census perpetui seu vitalitii, hypotheca, locatio & conductio ultra triennium, concessio in feudum, vel emphyteusim: præterquam in casibus jure permixtis, sine expressa licentia S. Congregationis Concilii Tridentini in scriptis allegata, & gratis concedenda, sub pœna privationis omnium officiorum, quæ tempore alienationis obtinebant, vocisque activæ, & passivæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, quam ipso facto incurrunt, & refertur etiam à *Tanner. Tom. 3. dis. 4. de justit. q. 7. dub. 7. n. 193.*

XLVIII. Assertio 3. Si alienanda sit res Ecclesiæ inferioris subiecta Prælato non exempto, v. g. Abbati Episcopo subiecto, tunc non sufficit consensus dicti Abbatis vel Prælati, cui subiecta est illa Ecclesia, v. g. Prioratus aliquis: sed requiritur etiam consensus sive auctoritas ipsius Episcopi, ut ex communi docet *Franc. in cit. c. 1. n. 23. h. t. in 6.* quia auctoritatem præstare in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, est actus ipsius Episcopi reservatus, sive jurisdictionis Episcopalis, *cit. c. Abbatibus, caus. 12. q. 2. & c. In venditionibus; 40. caus. 17. q. 4.* Excipi debet, nisi Abbates vel Prælati inferiores non Episcopi habeant Ecclesias pleno jure sibi subiectas, & in illis jurisdictionem quasi Episcopalem exerceant; tunc enim possunt præstare auctoritatem in alienationibus bonorum cujuscunque Ecclesiæ sibi subiectæ, cum consensu illius Rectoris; quia tales Prælati vices Episcoporum gerunt in illis Ecclesiis, etsi aliàs non sint exempti, *Gl. in cit. Clem. 1. Proprii, & ibid. Abb. n. 7. Franc. in cit. c. 1. n. 23. eod. in 6.*

XLIX. Cæterum in casu supra dicto, quo Episcopus auctoritatem præstat alienationi Ecclesiæ inferioris factæ à Prælato non exempto, sed Episcopo subiecto, non Episcopus, in cujus Diocesi sita est Ecclesia, cui faciendæ est alienatio, neque Episcopus, in cujus Diocesi situm est prædium alienandum: sed Episcopus illius Diocesis, in qua posita est ipsa Ecclesia, cujus est res, sive prædium alienandum, consensus seu auctoritatem præstabit, ut tradit Archidiaconus in *cit. c. In venditionibus; n. 3.* Ubi addit, secundum quosdam, utriusque Episcopi auctoritatem esse necessariam, nam si v. g. auctoritate S. Pontificis Ecclesia unius Diocesis non exempta subiciatur, & incorporatur Ecclesiæ vel Monasterio alterius Diocesis non exempto, utriusque Episcopi consensus requiritur, si prædium Ecclesiæ incorporatæ alienandum sit, *arg. l. Jurisperitos; 30. §. Cum oriundus, ff. de excusat. Tutor.* quia alienatio in utriusque Ecclesiæ, tam incorporatæ seu subiectæ: quàm alterius principalis, cui altera subiecta, & incorporata est, damnum cedere potest, consentit *Laym. in cit. dis. n. 35.*

L. Assertio 4. Si bona alicujus Ecclesiæ inferioris, v. g. Prioratus alicujus, qui à Priore aliquo, sine proprio Conventu administratur, & regitur, sint ita unita, & incorporata alicui Ecclesiæ superiori, v. g. Monasterio, ut censeantur etiam bona illius esse, idemque talis Prior sit subiectus Prælato, seu Abbati illius Monasterii: hoc casu, bona Prioratus illius non possunt alienari, nisi tum Prælati Superioris: tum etiam Conventus ejusdem consensus accedat; quia ipsemet Prælati non potest dare suum consensum ad alienanda bona Monasterii, sine consensu Capituli, seu Conventus sui; illa autem bona Prioratus sunt etiam talis Monasterii bona, quia ipsi incorporata, ergo præter consensum Prælati, requiritur etiam consensus Capituli seu Conventus Monasterii; cum illius etiam propriè intersit, num alienatio bonorum Prioratus illius fiat, necnè, *Suar. cit. Lib. 2. c. 27. n. 15. Laym. cit. dis. de rer. Eccl. alien. Thesi 33.*

LI. Cæterum quod Prælati Regularis seu Prior non habens Conventum aut Capitulum, in alienatione rerum Ecclesiasticarum debeat adhibere consensum Prælati Superioris, habetur statutum in *Clement. Monasterium 1. h. t.* Ubi edicto perpetuo prohibetur, » nè quis Religiosus (sæculares ergo hæc constitutio » non comprehendit, *Gl. hic P. Religiosus saltem quoad » panam*) Monasterio, Prioratu, Ecclesiæ seu admini- » strationi cuius præsidens (sive perpetuæ, sive tem- » poralis, *Gl. hic P. Cuius*) jura, redditus, aut possessiones » ejusdem, alicui ad vitam ejus (recipientis, vel con- » cedentis, *Gl. hic P. Ejus*) vel certum tempus, etiam » inde recepta pecuniâ, quovis modo concedat: nisi » necessitas aut utilitas Monasterii, Prioratus, Eccle- » siæ aut administrationis hujusmodi hoc exposcat: » Conventus sui, vel si Conventum non habeat, Præ- » lati proprii assensu ad hoc nihilominus accedente. » Si quis autem hoc fecerit, pœnam suspensionis ab » officio (quæ suapte naturâ est perpetua, cum tem- » pus non adjiciatur, *Gl. hic P. Panam*) eo ipso in- » currat, nec ex concessione ipsius jus aliquod reci- » pienti acquiratur. Verum præmissa ad locationes, » vel etiam reddituum aut quæcumque venditiones ad » tempus modicum, arbitrio iudicis determinandum, » vel infra decennium; *Gl. hic P. Ad tempus modicum,* »

» hodie verò triennium, *Extrav. unic. h. t.*) faciendas
» non sunt extendenda.

LII. Ex hoc cap. constat, quòd quando Prælatus, vel Prior aliquis non habet Conventum, requiratur ad alienandum solùm consensus Prælati proprii, videlicet Episcopi, si sit Prælatus non exemptus, ut explicat *Gl. hic V. Proprii*: ex quo per contrarium sensum colligi videtur, quòd quando Prælatus vel Prior aliquis habet Conventum, sufficiat consensus utriusque, videlicet Prælati, & Conventus, nec requiratur consensus Superioris Prælati, videlicet Episcopi, si Prælatus non sit exemptus, quia iste specialiter requiritur solùm, quando Prælatus vel Prior non habet Conventum, *juxta cit. Clement. 1. h. t.* ergo quando habet Conventum, sufficit ejusdem consensus, sine consensu Superioris Prælati: consequens autem est falsum, quia Prælatus non exemptus non potest alienare bona Ecclesiæ, sine consensu Episcopi, etiam si Conventus seu Capitulum consentiat, ut constat ex *cit. c. Abbasibus caus. 12. q. 2. & c. In venditionibus caus. 17. q. 4.* sicut etiam Prælatus Conventualis exemptus requirere debet consensum sui Generalis, vel saltem Provincialis, qui est loco Episcopi, ut patet ex *suprà dictis*.

Sed respondetur cum *Suar. cit. c. 27. n. 13. in dicta Clement. 1.* non requiri consensum Superioris Prælati, quando Prælatus aut Prior alienans habet Conventum, & ita ex vi illius constitutionis non esse necessarium consensum Episcopi: tamen quia in illa non revocatur Jus antiquum, nec positivè aliquid de hoc disponitur, ideo eà non obstante, standum est Juri antiquo, ita ut etiam hoc casu requiratur consensus Episcopi: nam argumentum à contrario sensu desumptum ex *cit. Clem. 1.* est quidem efficax ad probandum, ex vi illius juris non requiri consensum Superioris Prælati: non tamen per illud efficaciter probatur, non requiri ex vi aliorum juris, quæ correctæ non sunt; argumentum enim à contrario sensu non procedit, si oppositum ejus, quod per tale argumentum inferendum esset, in jure clarè decisum sit, *arg. l. 2. & ibi Gl. V. Non exemplum, junct. Gl. margin. c. de conditionib. insert. & tradit Gl. recepta in c. Significasti; 18. V. Clerici tamen, de foro compet. & Laym. in c. pen. n. 7. de Elect.* & alibi dictum.

Hinc colligitur præterea primò. Quòd prohibetur alienare, vel vendere, potest nihilominus locare, sed non nisi ad modicum tempus. Secundò, potest Prælatus locare ad modicum tempus, & fructus vendere, sine Superioris sui vel proprii Capituli auctoritate & consensu, *Abb. hic n. 13.*

§. II.

An in alienationibus rerum Ecclesiasticarum etiam intervenire debeat consensus seu auctoritas Romani Pontificis?

LIII. Ad hanc questionem respondetur affirmativè, spectato jure novo, prout constat ex *Extravag. Ambitiose unic. h. t. inter communes*, ubi Papa Paulus II. omnium rerum & bonorum Ecclesi-

sticorum alienationem, & omne pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem & conductionem, ultra triennium, nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à jure permisis ac de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & cum Ecclesiarum evidenti utilitate: ac de fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, & constitutiones ac decreta à Prædecessoribus super hoc edita non tantum confirmat: sed etiam innovat. Addit præterea Pontifex, si quis contra hanc prohibitionem de bonis & rebus Ecclesiarum quicquam alienare præsumperit (nisi consulto prius & facultatem concedente S. Pontifice) alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio & infeudatio hujusmodi nullius omnino sit roboris, vel momenti. Et tam, qui alienat, quam is, qui alienatus res & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat. Quòd si Episcopus vel Abbas fuerit, qui bona Ecclesiarum, Monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra præsentis Constitutionis tenorem alienavit, ingressus Ecclesiæ illi penitus sit interdictus & si in tali interdicto obstinatè perseveraverit, per sex menses immediate sequentes eo ipso ab omni regimine & administratione suæ Ecclesiæ vel Monasterii, cui præsidet, in spiritualibus & temporalibus sit suspensus. Inferiores verò Prælati: Commendatarii, & aliarum Ecclesiarum Rectores, qui Beneficia vel administrationem quomodolibet obtinent, dignitatibus, personaribus, administrationibus, officiis, Canonicatibus, aliisque Ecclesiasticis, cum cura & sine cura Sæcularibus & Regularibus Beneficiis, quorum res & bona alienarunt duntaxat, ipso facto sint privati, ita ut tanquam vacantia, liberè possint aliis per locorum Ordinarios conferri (exceptis illis, qui propterea à iisdem privati fuerunt) nisi Sedi Apostolicæ specialiter aut generaliter sint reservata: res autem & bona hujusmodi alienata, ad Ecclesias, Monasteria & locapia, ad quæ ante alienationem hujusmodi pertinebant, liberè revertantur. Nulli ergo hominum &c.

LIV. Pro declaratione hujus Constitutionis Notandum primò. Omnis alienandi species, per quam non solùm dominium directum, sed etiam utile tantum transfertur, etiam in casu licito, & servatis juris solemnitatibus, inconsulto Romano Pontifice, prohibetur per hanc Extravag. exceptis tribus casibus in illa expressis. Primus est locationis & conductionis infra triennium: Secundus est infeudationis vel emphyteusis, cum tribus tamen conditionibus, scilicet in casibus à jure permisis, & de bonis ab antiquo solitis dari in feudum vel emphyteusim, & cum evidenti utilitate Ecclesiæ: tertius est alienationis fructuum, qui servando servari non possunt, *Quaranta in summa Bullarum V. alienatio rerum Ecclesiæ n. 5.* Quare antiqui Canonibus duo hæc Constitutio addit, primò, ut non possit fieri locatio ultra triennium, declarando verba illa, ad modicum tempus, posita in *Clement. 1. h. t. in fine*, cum antea fieri potuerit usque ad longum tempus, id est, 10. annos, *Gl. fin. ibid.* Secundò, prohibetur, ne qualibet alienationis species fiat, inconsulto Romano Pontifice, & sic additur nova solemnitas, quæ non requi-

requiritur in prædictis tribus casibus in hac Extravag. exceptis, *Quar. c. l.*

Videtur autem, quod secundum hanc Constitutionem Paulinam, permittatur alienatio rerum Ecclesiæ in casibus à jure permixtis, videlicet iusta de causa, & servatâ formâ Juris Canonici, ut tradit *Navarr. in Comment. de alien. rer. Eccl. n. 2.* adeoque quod tunc non requiratur consensus aut licentia Pontificis de necessitate, quia in dictâ Extravag. alternativè dicitur, quod alienatio sit nulla facta, inconsulto Romano Pontifice, aut contra hujus Constitutionis tenorem, ergo si sit facta, servatâ ejus formâ, est valida, absque alia solemnitate vel auctoritate Papæ, ut censet *Redoanus Tract. de reb. Eccl. non alien. q. 36. n. 3.* & *4.* Cui expositioni obstat stylus & praxis Curie Romanæ, ut refert *Quaranta c. l.* Quare verba, illa præterquam in casibus à jure permixtis, referenda, & restringenda sunt tantum ad verba immediatè præcedentia, scilicet infestationem, & contrahentem emphyteuticum, quæ immediatè ante sunt posita: non autem ad omnes alios contractus in præcedentibus verbis expressos; alioquin si in omnibus casibus jure permixtis liceret alienare, dictâ Extravagantem nihil novi operaretur, quin etiam secundum antiquos Canones, ob evidentem Ecclesiæ utilitatem, & in casu licito, ac servatâ juris solemnitate, concessum fuit bona Ecclesiæ alienare, *Fagnan. in c. Nulli; 5. n. 13. & 14. h. t.*

L V. Notandum secundò. Licentia obtenant à Pontifice alienandi res Ecclesiæ, hoc operatur, ut non requirantur aliæ solemnitates; quia plenissimam habet potestatem disponendi de bonis Ecclesiasticis, modò tamen ea non sit subreptitiè impetrata, sed auctoritas legitime & absolute, non conditionaliter interposita, & alienatio ex certa scientia ejus confirmata, ita ut Papa habuerit notitiam tenoris rei confirmatæ: deinde licet auctoritas, & consensus Papæ suppleat solemnitates jure requisitas non tamen supplet defectu causæ, ut si alienatio non fieret ex causa necessitatis vel utilitatis Ecclesiæ, quæ in hac constitutione expressè etiam requiritur, *Quarant. c. l. n. 7.* Ubi etiam ait, quod assensus Apostolicus suppleat quidem tractatum & consensum Superioris, non tamen consensum Capituli, seu majoris ejus partis.

Notandum tertio. Quod in hac Constitutione prohibita sit etiam generalis hypotheca, quia simpliciter loquitur de hypotheca, tenent plures apud *Quarant. c. l. n. 17.* alii verò dicunt, prohibitam tantum esse hypothecam specialem, juxta *c. Nulli; 5. h. t.* de qua ibi tantum fit mentio, non de generali, *Molin. Tract. 2. dist. 466. n. 1.* *Redoan. in cit. Tract. q. 51. c. 29.* Ubi ait Prælatus posse generaliter obligare bona Ecclesiæ, sine licentia Episcopi.

Notandum quarto. Quando locatio rerum Ecclesiasticarum in hac Extravag. prohibetur, id intelligi debet de illis rebus seu fundis, qui quotannis coluntur, & ex quibus fructus quolibet anno colliguntur, alioquin si fundi Ecclesiæ ejus sint conditionis, ut ex eis quolibet triennio semel tantum fructus percipiantur, poterunt in novem annos locari, sine licentia Papæ; quia primum triennium æquivalere unico anno, vel si alternis annis fructificant, ad sex annos, *Covarr. l. 2. resol. c. 16. n. 6.* *Navarr. in cit. Tract. n. 21.* *Quar. c. l. n. 13.* Utum autem locatio rerum Ecclesiæ facta ul-

tra triennium in totum invalida sit, an verò quoad triennium teneat, infra dicitur *Tit. 18.*

Notandum quintò. Fructus & bona Ecclesiæ, quæ servando servari non possunt, quin usu atterantur, vel consumantur, possunt alienari, etiam inconsulto Pontifice, juxta hanc Extravag. quænam autem, sint tales, supra dictum est.

L VI. Notandum sexto. In hac Constitutione Paulina plures pœnæ imponuntur. Prima est nullitas contractus. Altera quoad personas, excommunicatio universalis lata tam contra alienantes, quam recipientes, quæ tamen non est reservata, & à qua excusat ignorantia juris, vel facti; modò non sit conjuncta cum ingenti temeritate, *Navarr. consil. 19. in novis h. t. Barb. in Collect. h. t. n. 23.* Tertia pœna est interdictus ingressus ipso jure Episcopis & Abbatibus, & post sex menses, suspensio eo ipso ab administratione & regimine. Quarta est, ultra excommunicationem Prælati inferiores, & alii Beneficiarii ipso facto sunt privati Beneficiis, quorum bona alienarunt, eaque vacant, ac denique bona alienata redeunt ad Ecclesiam, ad quam pertinebant, *Quar. c. l. n. 49.* Excusantur autem à pœnis prædictis, qui bonâ fide alienarunt, ut colligitur ex verbo, *presumpserit*, item qui alienarunt res Ecclesiæ, absque debita solemnitate, vel inconsulto Pontifice, si pœnitentiâ ducti alienationem revocarunt, ante realem & pacificam traditionem bonorum, *Quar. c. l. n. 50.*

Notandum septimò. Hæc Constitutio Paulina in pluribus locis non est usu recepta, saltem secundum illum rigorem, & quoad pœnas & censuras suspensionis, ac privationis, & quoad locationem ultra triennium, ut testatur *Navarr. in Manu. c. 27. n. 149.* & *lib. 3. Consil. 10. h. t. Covarr. l. 2. resol. c. 16. n. 6.* *Less. l. 2. c. 24. & 64.* & alii apud *Quarantam c. l. n. 48.*

L VII. Unde dubium hæc occurrit, an Prælatus, qui juravit se non alienaturum bona Ecclesiæ, inconsulto Romano Pontifice, eo juramento non obstante, validè & licitè, ex causa justa & à jure concessa, & servatâ formâ ac solemnitate juris ea alienet? Respondetur negativè, ita ut si alienans, inconsulto Papâ, non tantum sit perjurus, sed etiam alienatio jure novo dictæ Extravag. Paulinæ, sit invalida, ut docet *Abb. in c. Ut super; 8. n. 16. h. t. Silv. V. Alienatio; q. 16. Navarr. in cit. Tract. n. 12. 13. & 14.* *Azor p. 2. l. 9. c. 1. q. 9.* *Laym. cit. c. 10. n. 9. & 10.* & alii communiter. Ratio est, quia tale juramentum extenditur etiam ad alienationem alioquin licitam, & jure concessam, quia illicitæ alienationes non debent fieri, etiam cum licentia Papæ, & eo consulto: tum quia verba juramenti, debent aliquid operari, nihil autem operarentur, si eo non obstante, alienatio fieri posset in casu licito, & servatâ juris formâ, non requisito consilio Papæ: tum quia omne juramentum, quod potest servari sine peccato, servandum est, hoc autem potest, cum sit licitum: tum quia actus, qui debet fieri cum consilio alterius, non valet, nisi prius consilium petatur, & expectetur: tum denique quia multa licita & utilia prohibentur, ne fiant sine consilio Papæ, quod fiant cautius & consultius. Quare Episcopi, & alii Prælati, qui à Papa confirmantur, non possunt alienare bona Ecclesiastica, etiam in casu aliàs licito, & servatis solemnitatibus, inconsulto Romano Pontifice; ob

ob juramentum, quod præstare debent in consecratione sua, se non alienaturos quovis modo, etiam cum consensu Capituli sui, inconsulto Romano Pontifice, cujus juramenti formula habetur apud *Less. c. l.*

L VIII. Excipitur primò. Quòd in casu magna necessitatis, quæ non patitur dilationem, ut consulatur Papa, non obstante tali juramento, alienatio fieri potest, *Azor cit. c. 1. q. 15. Laym. c. l.* Secundò, licitum etiam est nihilominus res modicas aut Ecclesiæ parum utiles alienare, arg. c. *Terrulas*; § 3. *caus. 12. q. 2.* quia tales res in hac materia non censentur comprehensæ nomine alienationis, quæ solemnitatem aliquam vel consensum Superioris requirit, *Abb. in cit. c. Ut super*; n. 15. h. t. *Azor c. l. q. 13. Laym. c. l.* Tertio, hoc juramentum de non alienando, inconsulto Romano Pontifice, non extenditur etiam ad emphyteusim, sive ad res ab antiquo in emphyteusim concedi solitas, quia hic casus in *cit. Extravag. Paulina* expressè excipitur, *Azor cit. c. 1. q. 9.* Ubi licet excipiantur tantum bona in emphyteusim dari solita: tamen id locum habet etiam in bonis feudilibus, & quidem non per viam extensionis, sed comprehensionis; quia decisiones loquentes de feudo habent etiam locum in emphyteusi, & de converso, quando est eadem ratio, & contrarium non est in jure expressum: quia etiam, quod statuitur in hac *Extravag. de emphyteusi*, jure communi statutum quoque est de bonis feudali solitis, c. 2. *de feudis*, *Fagnan. in c. Nulli*; §. n. 20. & 21. h. t.

L IX. Cæterum alius præterea casus prohibet alienationis, seu donationis bonorum immobilium & jurium Ecclesiasticorum, absque speciali licentia Papæ, habetur in c. *Consultissimo*; 2. h. t. in 6. quod est defumptum ex Concilio Generali Lugdunensi sub Gregorio X. ubi prohibetur omnibus Prælati, ne Ecclesias sibi commissas, earumque bona immobilia, aut jura (quæ inter immobilia numerantur, *Gl. hic V. Jura*) Laicis submittant, seu subdiciant, absque Capituli sui consensu (qui aliàs regulariter in alienationibus requiritur, & secluso etiam hoc decreto, jure antiquo requirebatur, *Gl. hic V. Consensu*) ex speciali Sedis Apostolicæ licentia: etiam non concedendo talia bona aut jura in emphyteusim, seu aliàs alienando (v. g. vendendo, vel permutando) quamvis in forma & casibus alioquin à jure permittis: neque recognoscendo, seu profitendo à Laicis, tanquam Superioribus, ea se tenere. Sed neque liceat eos Patronos aut Advocatos Ecclesiarum, aut bonorum earundem, perpetuò, vel ad tempus longum constituere. Contractus autem omnes (sine dictæ Sedis licentia, & Capituli consensu) celebrati, etiam si juramenti (quod non debet esse vinculum iniquitatis, *Gl. hic V. Eodem*) aut pœnæ, vel alterius firmitatis adjunctione muniti sint, irriti decernantur, & quicquid ex eis secutum fuerit: adeò ut neque jus ex iis, neque præscribendi facultas acquiri possit. Ipsi autem Prælati taliter contrahentes, ipso facto, ab officio (imò & à Beneficio, *Gl. hic V. Officio*) & administratione (rerum temporalium) & Clerici, si scientes contra inhibitionem hujus Canonis aliquid præsumptum esse, id Superiori denunciare neglexerunt, à perceptione Beneficiorum, quæ in Ecclesia sic gravata obtinent, per triennium sint suspensi (quod referendum est, tam

ad suspensionem Prælatorum, quam Laicorum, *Gl. hic V. Triennio*). Laici verò, qui Prælatos, vel Capitula Ecclesiarum, vel alias personas Ecclesiasticas ad hujusmodi submissiones faciendas hæcenus compulerunt, nisi post competentem monitionem (scilicet trinam, *Gl. hic V. Competentem* remissâ submissione seu subjectione, quam per vim aut metum exegerant, Ecclesias & bona Ecclesiastica eis taliter submissa, seu subiecta in sua libertate dimittant. Illi verò, qui in posterum Prælatos vel personas Ecclesiasticas ad talia facienda compulerint, cujuscunque conditionis aut status sint, excommunicationis sententiâ sint obstricti. Sin autem ejusmodi contractus hæcenus initi, vel in posterum ineundi sint (interveniente dictæ Sedis licentiâ, & Capituli consensu) ex iis, vel occasione eorum Laici aliquid non usurpent: ultra id, quod natura ipsius contractus, & adjuncta lex seu conventio (ex qua contractus legem accipiunt, *Gl. hic V. Lege*) permittit. Quia, utem secus egerint (usurpando aliquid contra naturam contractus, vel pactum appositum, *Gl. hic V. Secus*) si legitime moniti, ab ejusmodi usurpatione non destiterint, restituendo etiam, quæ ita usurparunt, eo ipso excommunicationem incurrunt: & ex tempore ad Terram ipsorum, si opus fuerit, Ecclesiastico interdicto supponendam liberè procedatur.

L X. Pro explicatione hujus cap. Notandum primò. Huic Constitutioni occasionem dedit, ut refert *Ancharanus in c. 2. h. t. in 6. in princ.* quòd quidam Prælati & Rectores Ecclesiarum oppressi invocabant, contra opprimentes, nobiles & potentes ad defendendos, constituendo eos Advocatos, vel defensores Ecclesiarum suarum, & bonorum ac jurium earundem & propterea illi vendicabant sibi jus quoddam dominii, & advocaciones in Ecclesias & earum bona sibi submissa, seu subiecta. Quare in Concilio Lugdunensi prohibitum fuit Prælati, & Rectoribus Ecclesiarum, ne Ecclesias vel bona immobilia & jura earum submittant, seu subdiciant Laicis, ita ut ab ipsis de novo tanquam Dominis vel Advocatis ea recognoscant.

Notandum secundò. Licet regulariter omni alienatio rei Ecclesiasticæ sit verita, exceptis casibus in jure expressis, & concessis: tamen in *cit. c. 2.* specialiter prohibetur prædicta submissio seu recognitio, ne fiat, non tantum sine consensu Capituli, sed neque sine speciali, & ut notat *Gl. margin. hic lit. C.* sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, adeoque non sufficit hoc casu generalis: idque ita statutum est, quia in hujusmodi submissionibus seu subjectionibus majus periculum vertitur, idèque cautiùs, quam in alienationibus est agendum, quia talis submissio est quædam servitius, ut tradit *Gl. hic V. Speciali*. Est etiam talis recognitio species quædam alienationis, sive contractus, ut colligitur ex *cit. c. 2. §. Contractus*, & donatio quædam, per quam attribuitur Laicis dominium directum bonorum Ecclesiasticorum, ut notat *Ancharanus ibidem not. 2.* nam potest etiam per solam pactionem, sine interveniente traditione, dominium vel jus reale in alterum transferri, si verus dominus constituat se alieno nomine deinceps rem detinere velle, sive si paciscatur, quòd rem velit alterius nomine percipere, vel ut conductor, aut usufructuarius, tenere. *Quisquis*; 28. *C. de donation.* Imò etiam possessio in alium transfertur jurisdictione, si is, qui donat, vel re-

cognitionem promittit, dicat, se alterius nomine deinceps possidere velle, is enim possidet, cujus nomine possidetur, l. *Quod meo*; 18. in princ. ff. de acquir. posses. & docet ibid. Bartol. n. 2. & 3. Anchar. c. l.

Notandum tertio. Quamvis tam bona mobilia, quæ asservari possunt: quam immobilia Ecclesiastica alienari prohibeantur; hæc verò tantum prohibetur fieri submissio seu recognitio, & donatio rerum immobilium & jurium, non item mobiliū, ut tradit Gl. hic v. *Immobilia*, nam de donatione rerum mobilium certa regula tradi non potest, sed attendendum est, ad quantitatem doni, sit ne magnum, an parvum, & ad qualitatem donatarii, sitne bene meritis de Ecclesia, necne, & num Ecclesia, ex cujus bonis sit donatio, sit dives, an indigens, juxta c. 3. de donation. Joan. Monach. incit. c. 2. h. t. n. 1. & 2. & Ancharan. not. 1.

Notandum quarto. Prælati Ecclesiarum non possunt Laicos Patronos, sive Advocatos Ecclesiarum suarum constituere in perpetuum, aut ad longum tempus, id enim cedit in detrimentum Ecclesiarum; quia Domini sæculares sub titulo ac prætextu juris advocatiæ sibi competenti Ecclesias & personas Ecclesiasticas solent gravare variis modis, jurisdictionem sibi in eas arrogando, & usurpando, ut colligitur ex hoc cap. Et hinc in eodem Concilio Generali Lugdunensi c. 12. relato in c. *Generalis*; 13. de Elect. in 6. excommunicantur omnes, qui jus advocatiæ seu defensionis in Ecclesiis, Monasteriis, & aliis locis piis de novo sibi vendicant, & ob eum titulum eorum bona usurpare præsumunt: quamvis possit hoc jus advocatiæ ex fundatione, vel antiqua & præscripta consuetudine Laicis competere, ita tamen, ut potestate suâ non abutantur, sed Ecclesiam defendant, & curam habeant, ne bona illius dilapidentur, & pereant, ut colligitur ex cit. c. *Generalis*. Deinde possunt Prælati & Rectores Ecclesiarum, etiam de novo, sibi asciscere Laicos in Advocatos seu defensores ad modicum tempus, Judicis arbitrio, spectatis circumstantiis, determinandum; quia cum tunc jus advocatiæ revocari possit, vel per se finiatur, non adest tantum periculum gravandi Ecclesias, ut tradit Gl. in cit. c. 2. v. *Non modicum*; h. t. in 6. & Anchar. not. 6. sicut etiam locatio rei Ecclesiasticæ ad longum tempus prohibita est, Clement. 1. h. t.

Notandum quinto. Clerici tenentur denunciare Superiori suo, si videant Ecclesiam, vel ejus bona servituti subijci, vel illegitimè alienari, ut colligitur ex cit. c. 2. Ancharan. ibid. not. 9. apud quem plura de hoc videri possunt.

§. III.

An ad alienationem rerum Ecclesiasticarum requiratur auctoritas & consensus Patroni, vel consensus Principis secularis loci, in quo ea sita sunt?

LXI. Assertio prima. Et si Patroni Ecclesiæ consensus quandoque requiri debeat, non tamen potest Patronus, tamen si fundator, vel dotator Ecclesiæ sit,

Tomus III.

alienationes rerum Ecclesiasticarum, si cum legitima auctoritate Superioris seu Prælati Ecclesiastici, & observatis solennitatibus Jure Canonico requisitis, fiant, impedire, neque iis contradicere, aut se opponere, adeoque tales alienationes, si causa alienandi, videlicet necessitas vel utilitas Ecclesiæ manifesta seu evidens sit, etiam invito Patrono, si consentire nolit, subsistunt; quia Patronus Laicus nullam jurisdictionem aut potestatem habet administrandi; adeoque nec conferendi, nec alienandi res Ecclesiasticas, ut constat ex c. 6. caus. 10. q. 1. qui est desumptus ex Concilio Toletano IV. c. 34. in quo ita decernitur: Noverint conditores Basilicarum in rebus, quas eisdem Ecclesiis conferunt, nullam se potestatem habere, sed juxta Canonum instituta, sicut Ecclesiam, ita & dotem ejus ad ordinationem Episcopi pertinere. Consentit text. in c. *De rebus*; 22. caus. 12. q. 2. c. In Canonibus; 57. caus. 16. q. 1. Abb. in c. *Cum accessissent*; 8. n. 5. de constit. & ex Georg. Everhardo vol. 1. consil. 5. n. 11. tradit Laym. in cit. dis. Canon. de rer. Eccl. alien. Thesi 51. & 58.

LXII. Excipitur primò. Si bona Ecclesiæ à Domino seculari, non absolute sint donata, sed in feudum tantum concessa, tunc enim sine consensu ejusdem Domini ea alienari non possunt; quia Ecclesia & personæ Ecclesiasticæ, quoad bona & jura feudalia, subijciuntur jurisdictioni Domini directi feudi, sicut Laici, ut constat ex c. *Transmissa*; 6. & c. *Verum*; 7. de foro compet.

Excipitur secundò. Nisi fundator seu dotator Ecclesiæ ab initio bona illa Ecclesiæ donaverit, eâ adjectâ conditione, ut non alienentur, eâque conditio acceptata sit, tunc enim, sine ejus consensu, alienari non possunt, etiam servatis aliis juris solennitatibus; quia cum talis conditio SS. Canonibus non repugnet, ea servari, debet, c. *Cum dilecti*; 6. de donation. c. *Verum*; 4. de condit. apposit. Rosenthal. Tract. de feudo c. 4. concl. 19. Laym. c. l. Quia imò si expresse conventum sit, ut si non servata fuerit ea conditio, ne res Ecclesiæ donatæ alienentur, revocari possit donatio, ipso facto, res alienatæ cadunt in commissum, ita ut fundator, ejusque hæredes, propriâ auctoritate, ingredi possessionem earum possint, quamvis decentius sit, ut eam occupent cum auctoritate Judicis Ecclesiastici, Imola in c. *Cum dilecti*; 6. n. 4. de donat. Laym. c. l. Aliud verò dicendum est, si expressum non sit, ut non servatâ eâ conditione, donatio revocari possit, tunc enim ea revocari non potest, sed agi debet ad conditionem observandam, cit. c. *Verum de condit. apposit.* Laym. cit. Thesi 51. Ubi addit, si Dominus Laicus fundavit Ecclesiam, aut Monasterium certi Ordinis Religiosis, hac conditione expresse adjectâ, ut si ii Monasterium deserant, Fundator, aut ejus hæres aliis Religiosis vel Clericis sæcularibus donare possint, multò magis talem conditionem servandam esse. Verum contrarium tanquam probabilius tenet Azor cit. l. 9. c. 2. q. 9. & alii apud ipsum, videlicet, si Ecclesiæ bona donata sint, sub ea conditione, ne ea alienare possit, non obstante illo pacto, licitum esse, ea alienare, ex causis jure permisissis, & servatis debitis solennitatibus; quia talis conditio adjecta velut turpis, & repugnans utilitati Ecclesiæ, pro non adjecta habenda est. Idemque dicendum est, si Ecclesiæ donata sint bona, eâ adjectâ pœnâ, ut si alienent, illa amittant.

H b

mau

nam illa conditio solum sic intelligi debet, ut non possint alienari bona illa, extra causas legitimas, & sine præscripta forma juris, *Axor c. l.*

LXIII. Assertio 2. Quamvis Princeps, vel Magistratus secularis non possit per statutum prohibere, ne res Ecclesiasticæ in territorio suo sitæ alienentur, sine consensu suo requisito, idque nec directè, prohibendo Clericis, ne alienent sine prædicto suo consensu: nec indirectè, prohibendo subditis Laicis, ne rem quampiam ad Ecclesiam pertinentem emanent, sine consensu ejusdem Principis aut Magistratus: potest tamen per consuetudinem diuturnam ac immemorabilem introduci, accedente licentiâ & patientiâ Prælatorum Ecclesiasticorum, ut talis consensus in alienationibus rerum Ecclesiasticarum requiri debeat, *Laym. in cit. dis. Thes. § 2.* Prior pars sumitur ex *c. ult. de immunit. Eccles. in 6.* Ubi id notat *Gl.* & ratio est, quia tale statutum præfert usurpationem jurisdictionis in causas & res Ecclesiasticas, per quod impediuntur Prælati Ecclesiæ, aut prohibentur facere ea, quæ ipsis Jure communi Canonico sunt concessa, videlicet potestas alienandi res Ecclesiæ, ex causa necessitatis vel utilitatis, adhibitis præscriptis juris solennitatibus, adeoque tale statutum adversatur libertati Ecclesiasticæ, & non valet, juxta ea, quæ alibi dicta sunt. Ratio posterioris est, quia per talem consuetudinem non derogatur libertati Ecclesiasticæ, cùm sit tacito consensu Prælatorum Ecclesiasticorum inducta, per statutum secularis potestatis, ac verò derogari non potest Juri Canonico.

Ex dictis inferitur, quamvis Constitutiones Imperatoris Justiniani, circa formam observandam in alienationibus rerum Ecclesiasticarum latae, & in Corpus Juris communis Civilis relatae, nullam per se & suapte naturâ vim obligandi habeant, quia Laicis disponendi de rebus Ecclesiæ nulla est attributa potestas, *c. ult. h. t.* cùm res & personæ Ecclesiæ sint extralimites jurisdictionis secularis: habent tamen prædictæ Leges & Constitutiones Civiles vim obligandi etiam Clericos, si à Pontificibus in Corpus Juris Canonici redactæ ac veluti canonizatae, vel per Ecclesiasticam consuetudinem diuturnam approbatae sint, *Laym. c. l.* & patet ex alibi dictis.

SECTIO IV.

DE REVOCATIONE ALIENATIONIS, & repetitione rerum alienatarum, ac pœnis alienantium res Ecclesiæ contra Canones.

§. I.

Quinam, & quomodo revocare possint alienationes rerum Ecclesiasticarum illegitimè factas, & repetere res Ecclesiæ ita alienatas?

LXIV. Assertio 1. Alienationem rerum Ecclesiasticarum à quocunque Prælato vel Rectore Eccle-

sia illegitimè factam in primis potest ac debet revocare ipsemet Prælatus, qui res alienavit, easque repetere, prout sumitur ex *c. si quis; 6. h. t.* ubi in primis dicitur. Si quis ex Presbyteris, Diaconis, vel Defensoribus (id est, Advocatis vel Procuratoribus, *Gl. hic V. Defensurum*) alienanti prædium Ecclesiæ subscripserit, cùm id Deo exolum sit, anathemate feriatur, id est, solenniter excommunicetur, nisi forte is, qui alienavit, & qui accepit, celeriter restitutionem sibi prospexerit: alioquin si id neglexerint, præter pœnam prædictam, instrumentum alienationis, quod ab initio infirmum ac invalidum fuit, rescindatur, sive irritum declaretur.

LXV. Ubi Notandum primò. Is, qui rem Ecclesiæ malè seu illegitimè alienavit, potest, ac debet alienationem revocare, & rem alienatam repetere, ut colligitur ex hoc cap. ibi: *nisi forte & alienator* (per repetitionem, ut supplet *Gl. ibid.*) *& qui accepit, celerè restitutionem sibi prospexerit*, quia ipsa alienatio ab initio fuit nulla *Gl. ibid. V. Ab initio nulla*, & consequenter etiam instrumentum alienationis, quia quando alienatio non valet, nec instrumentum super illa confectum valet, *Gl. magn. hic in notat.* Quòd autem dictum est alienatorem posse revocare alienationem malè factam & repetere res alienatas, id intelligendum est, quamdiu ab administratione non est amotus, sed in ea toleratur, *Gl. hic V. Prospexerint*, nam quamvis ordinariè loquendo, non liceat alicui contravenire facto proprio, & allegans propriam turpitudinem in judicio non sit audiendus, *c. Cùm super; 8. junct. Gl. V. Possi de concess. Prab. c. Inter; 8. ibi: pro se, imò potius contra se turpitudinem allegabant, inf. de donat. l. 2. ff. de cond. ob turp. caus.* Excipi tamen debet primò, nisi vertatur periculum animæ, *c. Consanguinei; 11. de sent. & re judic. & tradit Gl. in cit. c. Inter; V. Turpitudinem de donat.* Secundò, nisi agatur de favore aut jure Ecclesiæ, *c. 3. caus. 35. q. 9.* ubi ait, quòd in illicita alienatione rerum Ecclesiæ, de qua ibi est sermo, potest quis contra factum proprium venire. Tertiò, si exceptio allegantis suam turpitudinem, seu delictum notoriè elidat jus agentis, tunc admitti debet, *Abb. in cit. c. Inter; 3. n. 7.*

Notandum secundò. Contra Prælatum revocantem alienationem illicitam non potest opponi aliqua exceptio, nec quidem defectus domini, sed sufficit probare, quòd res illa, quæ repetitur, fuerit in bonis Ecclesiæ, & illegitimè alienata sit per Prælatum Antecessorem, prout sumitur ex *c. Episcopi; 4. in fine h. t.* ibi: *successor Episcopus, absque aliqua oppositione, ad jus Ecclesiæ revocabit.* Quia cùm saepe valde difficile sit probare dominium, *c. Sape; 18. de restit. spoliat.* Ecclesia damnum incurrere posset, si non deberet ipsi restitui res alienata, nisi probato dominio, *Abb. in cit. c. Episcopi; n. 1. Laym. cit. dis. Th. 38.*

Notandum tertio. Qui alienationi rei Ecclesiasticæ malè & illegitimè factæ subscribit, non alieno, sed suo nomine, & scienter, is eidem consentire censetur, & ejusdem criminis ac pœnæ se reddit consovetem, *Gl. hic V. Subscripserit: & l. Jubemus; 4. §. Quoniam*, ibi: *fieri passus: ubi Gl. V. Imò ait*, quòd agentes & consentientes pari tenentur pœnâ, quia pariter delinquant. Unde prohibitus alienare, prohibetur etiam alienationi consentire, *Barb. in Collect. lib. 7.*

LXVI. Pop

LXVI. Porro prædicta assertio & doctrina extenditur primò. Quòd alienans illegitimè res seu bona Ecclesiæ potest ac tenetur res alienatas repetere, & alienationem revocare, etiam si juraverit, se eas non repetiturum, vel non revocaturum, ut docet *Gl. in cit. c. Si quis; V. Alienator; h. t. & Abb. ibid. n. 7. & alii communiter*: nam juramentum tendens contra utilitatem Ecclesiæ, perjurium potius dicendum est, quàm juramentum, c. 1. de his, quæ fiunt à Præl. & c. etiam si per alium possit indemnitati Ecclesiæ confuti: & cum talis Prælatus ex iustitia sit obligatus ad revocandum, & repetendum, ideo juramentum non fuit obligatorium, cum non possit esse vinculum iniquitatis & injustitiæ, c. Quanto; 18. de jurejur. consultus tamen est, & honestus, ut hoc casu alius pro Prælato alienationem factam revocet, qui non juravit, & cujus aliquo modo interest, v. g. Capitulum, vel Prælatus Superior, ut insinuat *Gl. in c. 1. V. Contrafactum de restit. in integr.* idque ad vitandum scandalum; quia jurans saltem secundum externam speciem videtur agere contra suum juramentum, illudque violare, *Laym. c. l. Thef. 39.*

Extenditur secundò. Quamvis Successor vel Superior alienationem illegitimè factam postea confirmarit, nihilominus eam revocare potest, ac debet, ut ex communi docet *Rosenthal tr. de feudis c. 4. concl. 40.* quia cum hæc sit confirmatio solum in forma communi, nullum valorem de novo tribuere potest actui ipso jure invalido, c. 1. & tot. *Tit. de confirm. util. Laym. c. l.*

LXVII. Assertio 2. In defectum eorum, qui ex officio res Ecclesiasticas illegitimè alienatas repetere debent, ipsamque alienationem revocare, videlicet Prælatus, qui alienavit, Capitulum & Superior, qui consensum & auctoritatem alienandi tribuit, & Successor Prælati alienantis: si hi nolint, aut non possint revocare, & repetere, potest quilibet de Clero, si ve qualibet persona Ecclesiastica agere ad rei illegitimè alienatæ restitutionem, prout statuitur in *cit. c. Si quis in fine h. t.* Ubi dicitur, quòd quibuscunque » Ecclesiasticis personis liceat se alienationi opponere, » atque res alienatas, cum fructibus, implorata » Ecclesiastica auctoritate, reposcere; quod intelligendum est de Clericis ejusdem Ecclesiæ, quia eorum interest, *Gl. hic V. Personis.* Quin imò etiam parochiani Laici admittuntur ad repetendum res Ecclesiæ illegitimè alienatas; quia ipsorum quoque interest, ne Ecclesia parochialis illorum vergat ad inopiam, *Gl. cit. loc. & Abb. ibid. n. 8.* ideoque possunt agere pro Ecclesiæ bonis ac juribus, etiam sine Litteris de rato seu mandato, *Gl. in cit. c. Si quis V. Alienata in fine.* præferendi tamen sunt ejusdem Ecclesiæ Clerici parochiani Laici, sicut etiam extraneis Clericis: ac illis negligentibus, etiam extranei agere possunt, quia jus publicum consistit in sacris sive Ecclesiæ, c. pen. dist. 1. Ubi autem agitur de jure publico, quilibet admittitur ad agendum, c. In primis; 7. caus. 2. q. 1. *Gl. in cit. c. pen. V. Jus publicum,* ubi ait, qui lædit Sacerdotes, & res sacras violat, ab omnibus tanquam de publico crimine potest accusari, *Abb. in cit. c. Si quis; n. 9. h. t. Laym. in cit. dist. Thef. 40.*

LXVIII. Caterum Notandum hic primò. Si Prælatus vel Rector Ecclesiæ per malam & illicitam

alienationem damnum Ecclesiæ intulit, neque illam revocando sustulit, obligatus est ad refarciendum damnum ex bonis propriis, ideoque hoc nomine conveniri potest in judicio, c. 3. de pignorib. quemadmodum etiam hoc casu contra Tutorem pupilli malè alienantem res pupilli agi potest, l. 1. in princ. ff. de tutel. & ration. distrah. Veruntamen in electione Ecclesiæ læsæ, aut Prælati Successoris est, num velit directà vià agere adversus illum, qui rem malè à Prælato aut Rectore distractam detinet, ut eam restituat: an verò contra ipsummet Prælatum aut Rectorem, ut Ecclesiæ indemnem servet, *Gl. in cit. c. 3. V. Necessitate; in 3. Respons. de pignorib. & Gl. in c. Placuit; 15. V. Pertineant, caus. 16. q. 3.* idque sumitur ex l. ult. c. Si Tutor vel Curator interven. & c. Ubi habetur: si Tutor vel Curator rem minoris natu malè distraxerit, posse minorem, vel petere, ut restituatur: vel contra Tutorem aut Curatorem agere, ut damnum refarciat; Ecclesia autem minori natu æquiparatur, c. 3. de in integr. restit. *Laym. c. l. Thef. 3.* Verum & vice versà, si Prælatus aut Rector Ecclesiæ ex propriis quippiam pro utilitate Ecclesiæ expendit, aut damnum passus fuit, idque probavit, integrè id ipsi restitui debet, *Abb. p. 2. Consil. in consil. 10. Laym. c. l. Thef. 45.* quia nemini officium suum debet esse damnosum, l. Si servus; 61. §. Quod verò, ff. de furtis.

LXIX. Notandum secundò. Ecclesia, in casu illegitimæ alienationis, duas actiones habet, quas instituere potest: unam personalem contra Prælatum, vel Rectorem malè alienantem, ut damnum illatum Ecclesiæ refarciat, eaque ad heredem quoque transit, ut docet *Abb. in cit. c. 3. n. 3. de pignor.* Alteram verò in rem, seu realem, quæ datur contra possessorem rei alienatæ, ut tradit *Gl. in cit. c. Si quis V. Alienata; h. t. & colligitur ex l. 3. c. Si Tutor vel Curat. interven.* quia cum alienatio rei Ecclesiasticæ facta contra Canones sit ipso jure nulla, non censetur dominium per eam translatum in accipientem. Nisi quis malit dicere, hanc actionem esse Interdictum possessorium recuperandæ; quia ad illam non requiritur probatio domini, sed solum quòd alienatio illegitimè facta fuerit, *Laym. c. l. Thef. 38.* Porro si damnum Ecclesiæ illatum per restitutionem rei alienatæ sit refarcitum, non potest amplius contra Prælatum illegitimè alienantem prædicta actio personalis intentari, l. 1. §. Si plures, ff. de eo, per quem factum fuerit & c. cum enim sit actio rei persecutoria tendens ad interesse, & Ecclesia jam suum consecuta sit, & ita ejus interesse desierit, non potest amplius agere ad interesse; non enim bona fides patitur, ut idem bis exigatur, *Reg. jur. § 2. in ff. Gl. in c. Monemus; 18. V. Reddere caus. 12. q. 2.* potest tamen adhuc Ecclesia accusationem instituere contra malè alienantem, si ve agere criminaliter ad pœnam seu satisfactionem pro injuria illata, *Gl. c. l. Abb. in cit. c. Si quis; n. 10. h. t. Laym. in cit. dist. Thef. 38.*

LXX. Notandum tertio. Is, qui emit, si ve cui alienatio rei Ecclesiasticæ illegitimè facta fuit, compelli potest ad rem ipsam, cum omnibus fructibus exinde perceptis, restituendam, *cit. c. Si quis; h. t. & meliorationes,* quas in re accepta fecit, perdit, l. Iubemus; 14. §. Sanè; 1. c. de SS. Eccles. c. Non licet; 20. caus. 12. q. 2. *Abb. in cit. c. Si quis; n. 1. & 6. h. t.* poterit tamen tunc emptor contra Prælatum illegitimè alienantem agere

ad recuperandum pretium, si bonâ fide, & sine dolo, emit; non autem contra Ecclesiam, nisi in defectum, si Prælatus non sit solvendo ex propriis, tunc enim ab ipsamet Ecclesia pretium repetere poterit, quatenus inde locupletior facta fuit; cum æquitas non permittat, aliquem cum altetius damno fieri locupletiores, l. Nam hoc; 14. ff. de condict. indebit. Secus verò est, si emptor malâ fide, sive sciens alienationem illegitimè esse factam emit, tunc enim in pœnam amittit pretium, illudque Ecclesiæ læsæ acquiritur, cit. l. Iubemus; §. Sane; 1. præterquam si emptor, etiam malâ fidei, prius convenit de eviçtione cum alienante, tunc enim agere poterit contra Prælatum malè alienantem ad recuperandum pretium, l. Si fundum; 27. C. De eviçtion. Abb. in cit. c. Si quis; n. 13. h. t. Silvest. V. Alienatio; q. 14. Molin. cit. dis. 468. Concl. 6. n. 16. Laym. l. 3. The. mor. tr. 4. c. 10. n. 4. in fine.

LXXI. Confirmantur prædicta ex c. Ad audientiam; 9. h. t. Nam cum quidam Canonici Cathedralis Ecclesiæ Exonensis, alijs Canonicis incon-
sultis, quedam prædia in damnum ejusdem Ecclesiæ, in perpetuum locassent colonis: re hac intellecta, Papa Cælestinus III. mandavit Episcopo Exonensi, ut si ita esse compererit, locationes istas tantum illegitimè factas revocet, & si aliter non possint revocari prædia, nisi pensiones pecuniariæ, quas coloni Canonicis locatoribus solverunt, eisdem restituantur, prædictos locatores Canonicos ad pecunias illas refundendas conductoribus colonis, remota appellatione, compellat.

LXXII. Ubi Notandum primò. In Ecclesiis, in quibus distinctæ sunt Præbendæ, & bona seu prædia Ecclesiæ singulis Canonicis in Præbendas sunt assignata, ut in casu hujus cap. teste Abb. hic n. 2. ea non possunt in perpetuum locari, sine licentia Superioris, & consensu majoris partis Capituli, alijsque juris solennitatibus, alioquin locatio est ipso jure nulla, Gl. hic V. inconsultis: ratio est, quia hæc prædia quoad proprietatem, non pertinent ad Beneficiarium: sed ad Ecclesiam; ad Beneficiarium verò v. g. Canonicum tantum pertinet ususfructus, qui per mortem usufructuarii expirat, & consequenter etiam locatio ab eo facta; resoluta enim jure dantis, resolvitur jus accipientis, l. Lex; 31. ff. de pignoris. Unde Beneficiarius non potest prædium Præbendæ suæ locare, ultra tempus vitæ suæ, adeò ut si locavit etiam ad certum tempus, & ad paucos annos tantum, v. g. sex, & ipse ante illud tempus finitum moriatur, expiret locatio, ut tradit Abb. hic n. 2.

Notandum secundò. Res Ecclesiæ illegitimè si-
ve contra Canones alienatæ, ut in proposito, prædia in perpetuum locata colonis, possunt revocari ab Ecclesia, vel Episcopo (de facto, non de jure, cum ipso jure non teneat talis locatio, Gl. hic V. Locationes revocare) etiam pretio seu pensione non redditâ conductori seu colono; quia hic in pœnam pretium sive pensionem solutam amittit, arg. hujus cap. & juxta cit. l. Iubemus; §. Sane; 1. C. De SS. Eccles. si tamen emptor aut conductor fuit bonæ fidei, potest agere contra locatorem ad restituendam pensionem solutam, & locator, videlicet Prælatus aut Beneficiarius, ad ejus restitutionem compelli debet, juxta decisionem hujus cap. quia delictum personæ non debet in damnum Ecclesiæ redundare, Reg. jur. 76. in 6. Si verò malâ fide, sive sciens

conduxit quis prædium Ecclesiasticum, sine jure requisitus solennitatibus, non potest repetere pensionem solutam à Prælato vel Beneficiario locante, nisi de eviçtione cum eo pactus sit, juxta cit. l. Si fundum C. De eviçtion. Gl. hic V. Refundendum & patet ex supra dictis not. 3.

§. II.

An, & quando Ecclesia læsa ob alienationem rei Ecclesiasticæ competat Beneficium restitutionis in integrum, & qua sint pœna illegitimè alienantium res Ecclesiasticas, aut malè recipientium?

LXXIII. Assertio 1. Si rei Ecclesiasticæ alienatio facta sit in casu licito, seu ex causa jure permissa, & adhibitis solennitatibus præscriptis, tunc valida quidem est: sed si exinde Ecclesia enormiter læsa reperitur, petere potest restitutionem in integrum, prout sumitur ex c. Ad nostram; 11. h. t. Ubi cum Monasterium quoddam maximis debitis gravatum esset, Abbas & Conventus ejusdem, villam quandam cuidam Laico in Feudum concesserunt, tali pacto appposito, ut 80. libras solveret, pro quibus villa illa erat obligata, id quod Laicus statim implevit. Postea verò cum Abbas & Conventus adverterent, quòd Monasterium ex tali contractu enormiter læsum esset, supplicarunt Innocentio III. ut prædictum Feudum ad Monasterium revocaretur, allegando Laicum illum primo anno ex redditibus villæ, ultra 80. libras percepisse, & per multos postmodum annos fructus ejusdem villæ lucratum fuisse. Quare Papa mandat cuidam Episcopo & Præposito, ut si prædictum Monasterium tam enorme dispendium seu damnum incurrisse compererint, dictum Laicum compellant Feudum illud liberum & quietum Monasterio, postpositâ appellatione, dimittere: pecuniâ tamen ab Abbate & Conventu prius receptâ, quam pro exoneratione debitorum, vel in utilitatem Monasterii, Laicus ille expendit, cum fructus percepti ipsi debent sufficere in compensationem laboris.

LXXIV. Pro explicatione hujus cap. Notandum primò. Licet Hostiens. hic V. Revocari, & Io. Andr. n. 2. existiment, alienationem seu contractum in feudationis in casu hujus cap. fuisse ipso jure nullum, ob defectum consensûs Superioris, sive Episcopi Diocesani, idèòque non per remedium restitutionis in integrum: sed per viam nullitatis, & jure actionis ordinariæ contractum illum sive concessionem Feudi fuisse revocatam: Contrarium tamen verius est, quod tenet Gl. hic V. Enorme, Innocent. in princ. & Abb. n. 5. & 7. nimirum quòd alienatio illa seu concessio Feudi fuit valida, quia facta fuit in casu licito, sive ex causa jure permissa, & consensus Capituli, & Episcopi, aliæque debite solennitates intervenerunt, sed ob gravem læsionem Ecclesiæ seu Monasterii, per restitutionem in integrum rescindenda fuit: Idque apertè convincitur ex ipso textu hujus cap. in quo Papa non se fundat super nullitate contractûs, sed super enormi læsione, idèòque mandat Delegatis, ut, an eam Ecclesia seu

Monasterium incurreret, cognoscant, alioquin si contractus non fuisset validus, Papa simpliciter mandasset, illam villam restitui Monasterio, tanquam quæ invalidè fuerit alienata, & Monasterio competere rei vindictam ad illam recuperandam. Si tamen Ecclesia decepta esset ultra dimidiam partem iusti pretij, tum ei subveniretur jure communi per remedium l. 2. C. de rescind. vendit. c. 3. infr. de empt. Gl. hic V. Enorme.

Non obstat, quod in hoc cap. dicatur, per multos annos, Laicum villam illam possedisse, adeoque plus quam per quadriennium, quo elapso, non habet ultra locum restitutionis in integrum, c. 1. de Restit. in integr. in 6. Nam imprimis per multos annos, Gl. in hoc. c. V. Per multos, ait, intelligi fortè per duos, vel tres; quia pluralis locutio duorum numero est contenta, & duo dicuntur multi, Gl. marg. ibid. lit. B. Deinde ob valde enormem lationem, etiam post quadriennium succurritur Ecclesiæ per restitutionem in integrum, præsertim si Prælatus, qui alienavit, mortuus fuit, Abb. hien. 5. Non obstat secundò, quod si Ecclesia in alienatione rei Ecclesiasticæ damnum passa est, non videatur posse locum habere restitutionis in integrum; quia talis alienatio non fuit utilis Ecclesiæ, sed potius damnosa, adeoque ea ob defectum causæ irrita censi debet. Sed respondetur, ut alienatio sit valida, satis est, quod ea facta sit præcedente tractatu, & cognitione causæ, & cum consensu eorum, qui consentire debent, ob causam, quæ tunc probabiliter existimata fuit iusta, & legitima, etsi postea insufficiens deprehendatur, eò quod talis alienatio, non in utilitatem, ut putabatur: sed in damnum Ecclesiæ cesserit, talis enim error non impedit, quominus alienatio mero jure sit valida, licet per restitutionem in integrum rescindi possit, si Ecclesia per illam enormiter læsa sit, Gl. in hoc. c. V. Enorme, Molin. cit. dis. 468. concl. 6. nu. 15. §. Observata.

LXXV. Notandum secundò. Si Ecclesia enormiter læsa sit in alienando, potest, si velit, petere restitutionem in integrum coram Judice Ecclesiastico contra Laicum, si bona non sint feudalia: ac proinde habetur hic casus specialis, in quo actor non sequitur forum Rei: sed trahit reum ad suum forum; quia in tali alienatione supponitur quædam deceptio saltem materialis, & reipsa intervenisse, ideòque late loquendo, potest dici quoddam sacrilegium, quod ad Ecclesiasticum forum pertinet, c. Cum sit; 8. de foro compet. Abb. hien. 2. & nu. 6. qui ait, hoc generale esse in omni privilegio concessio Ecclesiæ. Verum in Imperio Romano coram Judice seculari restitutio in integrum, tali casu, si reus sit Laicus, peti solet, ut notat Laym. in cit. dis. Thef. 73.

LXXVI. Notandum tertio. Si Ecclesia, ob gravem lationem in alienando, restitutio in integrum, potest is, cui alienatio facta est, si quippiam in utilitatem Ecclesiæ expendit, v. g. emptor pretium solutum pro re alienata, & meliorationes repetere: item mercedem laboris sui, & industriam collocatam in rem alienatam, si ubique traditam, nisi ex perceptis fructibus compensationem laboris jam acceperit, ut colligitur ex cit. c. Ad nostram h. t. c. 1. de in integr. restit. & ex l. Quod si; 24. §. Restitutio; ff. de minorib. ubi dicitur, quod restitutio ita faciendâ sit, ut unusquisque

integrum jus suum recipiat, adeoque cum aliquis restituitur, omnia debent restitui in pristinum statum, ut neutra pars sit in damno, vel in lucro, ut ait, Gl. V. Sufficere; in cit. c. Ad nostram. Unde in casu istius cap. colonus ille potuisset petere mercedem laboris sui, si voluisset restituere fructus ex villa perceptos; nam posito, quod expendisset in villam mille florenos, & ex fructibus solum percepisset centum, iniquum foret, si fructibus perceptis deberet esse contentus: nam sicut Ecclesia restituitur in pristinum statum, ita & illi, qui cum ea contrahunt, restitui debent, Abb. in cit. c. Ad nostram; n. 8. h. t. Si verò alienatio rei Ecclesiasticæ revocetur, quia nulla est, & invalida, tunc distinguendum est: vel enim is, in quem facta est alienatio, v. g. emptor, bonâ fide rem accepit, videlicet ex probabili ignorantia facti, quia nescivit rem emptam ad Ecclesiam pertinere, vel putavit venditionem ex causa iusta & cum debitis solennitatibus, esse factam, vel etiam ex probabili ignorantia juris, si emptor sit talis persona, cui ignorantia juris non nocet, videlicet minor 25. annis, famina, miles, vir rusticus, l. Regula; 9. ff. de jur. & fact. ignorant. Et tunc emptor bonæ fidei pretium ac meliorationes repetere potest, c. Vulturanæ; 25. junct. Gl. V. eod. caus. 12. q. 2. Imò etiam fructus interim perceptos lucratur, si venditio retractetur, quia ipso jure fuit nulla, Abb. in c. Ad nostram; 11. h. t. Idque procedit saltem eatenus, ut emptor bonæ fidei non sit in damno, Ecclesia verò in lucro; non enim æquum est, aliquem, cum alterius detrimento locupletari, l. Nam hoc; 14. ff. de condit. indeb. Si verò quis malâ fide rem Ecclesiæ emit, quia sciens venditionem factam esse sine iusta causa, aut requisitâ juris solennitate, vel ex ignorantia juris, quia putavit alienationem sine solennitatibus factam esse validam; tunc emptor pretium datum amittit, eoque, sicut & fructibus perceptis, à Judice in pœnam privari potest, l. jubemus; 14. §. Sanè C. de SS. Ecclef. Gl. in cit. c. Vulturanæ V. Emptori, Abb. in cit. c. Ad nostram; n. 9. h. t. Redoan. in tractat. de reb. Eccl. non alien. q. 78. c. 5. n. 5. & seqq.

LXXVII. Assertio 2. Ad pœnas quod attinet, si alienatio rei Ecclesiasticæ contra Canones facta sit, tam alienator: quam is, in quem alienatio facta est, imò & qui alienationi subscripserunt, ipso facto, excommunicationem incurrunt, prout statuitur in c. Si quis; 6. h. t. c. Apostolicis; 13. §. Quisquis; caus. 12. q. 2. Nisi intra tempus à Superiore Prælato præfixum, contractum alienationis, quantum in ipsis fuerit, resciderint; nam pœnæ Canonice ipso facto, non incurruntur, nisi effectus secutus fuerit, quia verba Constitutionis (præsertim pœnalis) cum effectu accipiendâ sunt, c. Relatum; 4. de Cleric. non resident. non autem censetur effectus secutus, si statim sit reparatus, quia alienatio celeriter revocata, aut res alienata citò restituta est, cit. c. Si quis; Sin autem Prælatus, vel Rector Ecclesiæ illegitimè alienans, in revocando alienationem contumax sit, etiam à Prælatura deponi, vel ab administratione, & officio removeri debet, c. Monemus; 18. junct. Gl. in casu, & c. Quisquis; 19. §. Quod si calliditate; & c. Diaconi; 38. & ibi Gl. In casu caus. 12. q. 2. Gl. in cit. c. Si quis; V. Pœnam, h. t. Laym. in cit. dis. Thef. 41. Porro si Religiosus, qui Ecclesiæ Rector est constitutus, vel administrationi præpositus fuit, jura aut redditus ejus

alicui ad vitam, vel ultra tempus modicum concedat, suspensionem ab officio ipso jure incurrit, *juxta Clement. 1. h. t. de quo sup. n. 52.*

LXXVIII. Præterea in c. *Quires*; 2. h. t. quod est desumptum ex Concilio Lugdunensi IV. c. 11. statuitur, ut si aliqui res & bona Ecclesiæ à Regibus petant, & obtineant, acceptio seu acquisitio sit irrita, & qui acceperunt à communione Ecclesiæ, cujus facultates auferre cupiunt, excludantur. Ratio est, quia Reges & Principes sæculares non possunt res & bona Ecclesiastica etiam temporalia conferre, vel donare, cum administratio, & dispositio earum ad Ecclesiasticos Prælatos spectet, Laici autem nullam de his disponendi potestatem habeant, c. ult. h. t. *Abbas hic n. 2.* idèque talis donatio est irrita; quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de jure donare, c. *Quod autem*; 5. de jure patronat. Eadem pœna excommunicationis decreta est in c. *de rebus*; 22. caus. 12. q. 2. & in c. *In Canonibus*; 57. caus. 16. q. 1. ubi dicitur: si quis oblata Deo dederit, vel acceperit,

præter Episcopum (id est, sine licentia Episcopi) & qui dat, & qui accipit, anathema sit. Porro res & bona Ecclesiæ dicuntur hîc esse egentium seu pauperum, quia tam res Ecclesiæ, quam res Clericorum tempore necessitatis pauperibus erogari debent, *juxta c. ult. & ibi Gl. V. Quicquid*; cit. caus. 16. q. 1. Aliæ pœnæ & censuræ decreta in illegitimè alienantes res Ecclesiasticas habentur in c. 2. h. t. in 6. pœna scilicet suspensionis ab officio & administratione, ipso facto, incurrendæ, lata in Prælatos submittentes Ecclesias vel earum bona Laicis: in Clericos verò, qui id negligunt denunciare Superiiori, suspensio à Beneficio per tritennium: at verò Laici, qui compellunt Clericos ad faciendam talem suspensionem, sunt excommunicati, & si aliquid accipiant, nisi restituant, & resipiscant, ultra excommunicationem, Terræ eorum interdicto Ecclesiastico supponi possunt, ut dictum supra n. 60. & seq. plura de pœnis alienationis illegitimè factæ videri possunt apud Redoanum in *Tract. de reb. Ecclesiæ non alienand. q. 76. c. 1. & 2.*

TITVLVS XIV.

DE PRECARIIS.

Postquàm præcedente Titulo actum fuit de alienationibus rerum Ecclesiasticarum in genere, nunc ad species alienationis, sive ad contractus in specie, per quos fit alienatio, descenditur, de quibus tractatur in hoc & pluribus seqq. Titulis usque ad XXIV. inclusivè. Priusquàm verò de contractibus in specie agamus, pauca quædam de contractibus in genere scitu necessaria præmittenda sunt.

§. I.

De contractibus in genere.

I.

Quartitur primò. Quid sit contractus? Resp. contractus in jure, tum latè, tum strictè accipitur: latè sumptus est duorum vel plurium consensus seu conventio in idem, obligationem ex una tantum parte inducens, quomodo non distinguitur à pacto, quod definitur in l. 1. ff. de pact. Duorum vel plurium in idem placitum & consensus sive conventio. Talis contractus sive pactum gratuitum est donatio, ante traditionem rei, quæ soli donatori obligationem imponit, ut rem donatam tradat, & non revocet, extra casus jure concessos: item simplex promissio acceptata, *Less. l. 2. de justit. c. 17. dub. 1. n. 4. & 5.* Secundò, accipitur contractus strictè & propriè, pro pacto reciproco sive oneroso, quod ex utràque parte paciscentium seu contrahentium obligationem parit, idèque definitur in l. *Labeo*; 19. §. *Contractum*; ff. de V. S. ultro citroque obligatio, subintellige ex justitia commutativa, nam alioquin etiam ex aliis virtutibus oriri potest mutua seu reciproca obligatio, ut inter parentes & liberos obligatio pietatis reciproca: inter Superiorem & subditum est etiam

mutua obligatio, ille enim obligatur ad gubernandum, præcipiendo, prohibendo &c. subditus ad obediendum; quæ tamen obligationes rationem contractus non habent. Talis contractus strictè sumptus est emptio & venditio, locatio, & conductio &c.

II. Quartitur secundò. Quotuplex sit contractus? Resp. præcipua divisio contractuum est in nominatum, & innominatum. Contractus nominatus est, qui habet speciale & proprium nomen à lege tributum, quo ab aliis contractibus distinguitur, ut emptio & venditio, locatio & conductio, societas, commodatum, depositum, precarium, mutuum &c. Innominatus contractus dicitur, qui nullo specifico & proprio nomine accepto, in communi commutationis seu permutationis vocabulo persistit, l. 3. ff. de præser. verb. Quorum quatuor recensentur in l. *Naturalis*; 5. in princ. ff. eod. videlicet, *Don des. v. g. do tibi frumentum*, ut des mihi vinum, non enim est emptio & venditio; quia non datur pretium pro mercede, nec est mutuum, quia non recipitur res ejusdem speciei, post certum tempus: nec locatio aut conductio, quia non datur pretium pro usu vel opera: sed datur una res pro alia, quarum neutra est pretium alterius, qui contractus speciale nomen non habet, sed solum genericum permutationis, quod etiam convenit emptioni & mutuo, *Less. cit. 6. 17. n. 13.* Secundus contractus